

35 SENTI

ROMAAN

XII. AASTAKÄIK
TALLINN, 1933. A.

G
MAM
BER
G

No

14



Viimane õitellu.

KIRJASTUS-O/Ü.
"ARENG"

ROMAAN Nr. 14

SISU:

Malle Jann: Langenud kotkale.
 Ervin Uiho: Hinge pühapäev.
 Erich Friesen: Päikesepaiste.
 Edgar May: Hõbepool.
 Vilhelm Veldin: Alkohol.
 Malle Jann: Saatuse lainetel.
 Myra Gruhenberg: Kalliskivid.
 Lily Krug: Viktooria kosed.
 M. Sostshenko: Teatri hädad.
 H. zur Mühlen: Ninon.
 Igaviku sümfonia.
 H. K. Breslauer: Sõidul.
 P. Grünfeldt: Tuli.
 Luise Vestkirch: Julgus eluks.
Tõtt ja nalja.

Romaan'i

tellimishinnad 1933 aast.:

Kodumaale ühes saatekuludega:

12 kuud (24 nr-t)	Kr. 6.—
9 " (18 ")	" 4.50
6 " (12 ")	" 3.25
3 " (6 ")	" 1.75
2 " (4 ")	" 1.25
1 " (2 ")	" —.70

Üksiknumber " —.35

Välismaale ühes saatekuludega:

12 kuud (24 nr-t)	Kr. 8.—
6 " (12 ")	" 4.25
3 " (6 ")	" 2.25

„ROMAAN'I“ talitus

Tallinn, Vene tän. 13,
 telefon 437-18.

Kastmõistatus Nr. 14 (227).

Seadnud **Em. Gutmann**

k	i	o	l	o	h	i	u	t	l	o	h
k	e	n	t	r	k	u	r	i	s	m	
a	s	e	l	e	k	e	p	i	a	i	
o	n	i	g	a	p	a	m	s	r	m	
t	a	i	r	e	r	v	u	s	t	e	d
i	k	r	a	o	e	h	e	l	o	t	i
t	e	m	a	v	i	k	h	l	a	m	
e	l	o	d	p	e	r	n	n	m	i	n
m	ö	i	o	g	r	i	d	a	a	a	

Paigutage lõiked nõnda, et tekivad sõnad, mis tähendavad:

1. Hernetaoline põlluumbrohi.
2. Siniste õitega niiskeis kohis kasvav taim.
3. Mõtteid mõlgutama.
4. Arvustusi välja kannatama.
5. Aegamöödane areneamine.
6. Tähelepanemata jätma.
7. Abiellumise pant.
8. Pädev
9. Pikkade pistetega kergelt kokku õmblema.

Lahendus ilmub Roman nr. 16 (274).

Lahendus Nr. 12 (270).

	1	30	31	32	33	
2	29				19	18
3		28	27	20		17
4		26	24	21		16
5		25	22	23		15
7	6				12	14
	8	9	10	11	13	

A i m d u s.

Mina aiman, kodupinnal
 Midagi on kadumas,
 Mis mu hinge sadatuhat
 Sidemega ühendas.

K. E. Sõõti.

Rottmaat

Nr. 14 (272)

Juuli 1933

XII. aastakäik

Langenud kotkale

Kapten Mihkel Parsmanni mälestuseks

Malle Jann.

Kotkana hõljusid julgelt sa pilvede vallas.
Tormid ei väristand, kõrgus ei heidutand sind.
Saatusetahe viis lõpuks, kus Harjumaa kallas,
Pilliroog puhmas, kus rohetus, lõõritas väikene lind.
Ei aimanud kogenud kotkas, et varitseb kõrkjates
surm!
Võlus vist õhtune eha ja sumisev suvine hurm.

Äkki su teele — ei hirmuta lendurit tõke —
Võistlejad tõusid, neid lindudest mustendav parv!
Kas tõusta või laskuda? silmis sul võitluse lõke,
Lenduri elus see juhus ju polegi harv.
Kas vääratas lenduri käsi või hirvitas armuta saatus,
Lind sädelev langes . . . Lõpp. Viimane vaatus.

Nüüd viimane ase su armsamas paigas — angaaris,
Su suletud laugeil veel väriseb valguse kiir.
Su ümber on sõbrad, küll üksikult, grupis ja paaris
Ja mõnelgi ripsmeis on peidetud pisaraviir.
Veel viimased hetked sa viibid, kus elu, su töö.
Pea katab sind vaibana liiv, algab igavik, öö.

Puhka rahu, kotkas, kodumaa muhedas mullas!
Leinab sind murtuna murest su kaasa ja väikene maim.
Lõhnavad pärjad su kalmul, helgivad pisarad õhtuses kullas.
Jääb elama mälestus sinust nii sõbralik, hõljuma õilis su vaim.
Olgu kerge sull' emake muld, kerge olgu see ühine rist,
Mis saadud su viimasest retkest, su sõiduki propellerist.



Lendur-Kapten **Mihkel Parsmann** †
hukkus lennul Jägalast Tallinna.

Hinge pühapäevad.

Ervin Uibo.

Nood suve hämar-valged ööd, mil uinuvad hiied, maad, veed ja inim-askeldused, — nood hämar-valged ööd on mu hinge pühapäevad . . .

Noil hämar-valgeil öil poen üksildusest üksildamasse paika ning tunnen hinges salavärinat kui öndsust . . .

Noil hämar-valgeil öil ohverdan muistsete hiite urikivile palveid, mis tummad ja mõistmatud kui mineviku valud . . .

Noil hämar-valgeil öil kõnnin sügavalt

läiklevate jõgede kaldail ja vaatan, kuis näkineiuud jahutavad mu igatsuste tulikan-gaid vee kohal . . .

Noil hämar-valgeil öil pühitsen oma va-bastumise võidupidu ning kutsun külalisiks vaikuse ja südamerahu.

Noil hämar-valgeil öil tunnen Oma Is-sandat õnnistavat mu tundmus-kogudust ja lohutet rindadest purskuvad sõnatud oodid — põrmust taevani! . . .

Päikesepaiste.

Saksa kirjaniku **Erich Frieseni** romaan.

3

Karl Heinzus on vahepeal raskelt koor-matud kaamelil Kaplinnast Pühvel-Kulla-väljale tagasi jõudnud. Ta ei imesta mitte vähe, kui leiab sealt võõra. Kuna see aga on kodumaalane ja haige, teretab ta teda südamlikult. Ka märkab ta oma rahustu-seks, et noormehe ja Metsmesilase vahel ei ole mingisuguseid suhteid. Vastuoksa — neiu näib võõrast isegi hoiduvat.

Tõepoolest ei ole Gerald noort neiu enam üksi näinud. Alati oli „doktor“ või vana ema Vilhelmine või mõni „poistest“ juures.

Lõpuks, ta asumise kümnendal päeval Pühvel-Kullaväljal, näeb ta, kuidas neiu ema Vilhelmine onni astub, eidega mõned sõnad ta toakeses vahetab ja siis onnistjälle lahkub.

Nii kiirelt, kui seda lubab ta veidi kange jalg, ruttab ta neiuale järele. „Päikesepaiste! Päikesepaiste!“

Neiu jääb seisma ja ootab teda. „Lõpuks ometi näen sind üksi!“

„Milleks üksi?“ küsib neiu pahaselt. „Poisid ei sega põrmugi!“

Uurivalt vaatab noormees talle näkku. „Nad segavad siiski. Vähemalt siis, kui olen sinuga koos.“

„Lollus! Muide, rõõmustan, et su käsi jälle hästi käib!“ lisas neiu sõbralikumalt.

„Jah. Läheb korda. Kas istume veidi sinna pingile?“

„Kui tahad? Kuid ma pean varsti mi-nema. Karl ootab mind sööma.“

„Ikka ja ikka Karl!“ hüüab noormees pa-handatult. „Kas armastad teda nii väga?“

Neiu noogutab. „Ta on mu vastu väga hea. Mul ei ole ju teisi.“

Ta võtab istet ja noormees istub ta kõr-vale. Ta meeoleolu on nii imeline — hoopis teistsugune, kui kodumaal pallidel, noorte, tuttavate daamide seltskonnas. Seal on ta naernud ja naljatanud ja lõbusalt juttu vestnud, kuna tal nüüd selle loodus-lapse ees iga sõnakurku jääb.

Et ta ei räägi, algab neiu jutuaajamist. Ja imelikul kombel tuletab ta kahte nime meele, mida noormees nimetas mitmel korral palavikufantaasias.

„Kes on Norbert?“

Noormehe heledaist silmist lendab imes-tunud pilk tütarlapse poole. „Norbert — ? Kuidas tuled sellele nimele?“

Neiu punastub — mis on haruldus ta naiivsuse tõttu, mis kõike võtab endastmõis-tetavalt.

„Sa hütisid nime paar korda palaviku-fantaasias. Kes on Norbert?“

„Mu hea tuttav.“

„Kuidas teda veel hüütakse? Ta teise nimega, mõtlen ma. Teil seal üleval on ju igal inimesel kaks nime — ees- ja perekonnanimi — ütleb Martin.“

„Parun Norbert v. Achenbach.“

„Kah parun? Kas Berliinis kõik on pa-runid?“

Naeratus heljub noormehe huulte timber.

„Mitte kõik. Kuid parun Norbert von Achenbach'il on isegi tiitel,“ nokib ta.

„Tiitel? Mis see on?“

Noormees mõtleb järele. Kuidas selgitada sellele looduslapsele tiitli mõistet? „Tiitel on nimetus teenete loomu järele, isamaa ees ametnikuna või ohvitserina või muul viisil,“ vastab ta siis huupi.

„Seda ma ei mõista,“ arvab neiu õlgu kehitades. „Mis tiitel on su sõbral Norbertil?“

„Ta on leitnant.“

Neiu raputab pead. See näib talle veel arusaamatum kui ajaloo arvud ja grammatika reeglid. Ja ta otsustab arusaadavale kõneainele üle minna.

„Kas armastad oma sõpra Norbertit?“

„Kas ma teda armastan? Ja kuidas!“ hüüab noormees noorusliku tulega. „On ainult üks Norbert Achenbach!“

„Kas tõesti?“ naerab neiu heasüdamliku pilkega. „Mispoolest on ta nii iseäraline? Mis oskab ta?“

„Ta ratsutab nagu maneeshi õpetaja —“

„Mina kah!“

„Sihib nagu meisterkütt —“

„Mina kah!“

„Ja tantsib nagu jumal! Ja tal on musklid — masklid — —“

„Mul kah!“ arvab Metsmesilane põlastavalt ja sirutab tugevaid liigendeid. „Kui ta muud ei oska — —“

Kuid soojasüdamline noormees ei lase oma vaimustust segada. „Ja ilus on ta — ilus nagu Apollo!“ trumbib ta täis ausat imetlust.

„Sinu Apollot ma ei tunne. Kuid see on kuulamisväärne,“ arvab Metsmesilane. „Siis näeb ta vist välja nagu sina?“

Oma õhinas ei kuule Gerald kavatsematut meelitust. „Vastuoksa!“ naerab ta rõõmsalt. „Ta on brunett, tal on tumedad silmad — peagu nii tumedad kui sinul — ja tal on pikad, siidpehmed vurrud —“

„Ahaa! Kus ta elab?“

„Tavalikult Berliinis. Mõnikord oma isa rüütlimõisas Potsdami lähedal. Ta lõunatab ohvitseride kasiinos. Öhtud veedab ta kord siin, kord seal; sest kogu maailm ihkab ta seltsi. Eriti daamid. Ja ometi ei ole vaene Norbert õnnelik!“

„Kui imelik! Miks ei ole ta õnnelik?“ küsib neiu uuesti talle omase halastamatu põhjalikkusega.

„Vaesel poisil ei ole raha!“

„Tal ei ole — raha? Millest ta siis elab?“

„Kui ütlen, et tal raha ei ole, mõtlen

sellega, et tal puudub varandus,“ parandab Gerald. „Paha lugu leitnandi jaoks.“

Metsmesilase silmad üha suurenevad. Et parun, kes on „ilus, nagu Apollo“ ja kelle „seltsi kogu maailm ihkab“, võib vaene olla, näib talle väga, väga veider.

„Ja Liselotte?“ pärib ta edasi.

Piinlikkuse vari libiseb üle noormehe avameelsete joonte. „Lise - lotte?“ kordab ta aeglaselt. „Kas nimetasin tedagi oma palavikufantaasias — —“

„Muidugi. Kes on Liselotte?“

„Liselotte d'Esterre? Mu tuttav.“

„Kas Norberti tuttav kah?“

Noormees noogutab. „Ta on Berliini ilusaim naine, „hooaja kuninganna“.“

Metsmesilane kehitab õlgu. Geraldil väljendusviis, kui ta kõneleb oma kodumaast, on talle täielikult arusaamata. Ja kui noormees ta skeptilisele küsimusele, kas Liselotte võib „taltsutada metshobust“, „lindu lennult lasta“ ja „palmipuudele ronida“, vastab naerdes: „Jumala pärast! Mis sa arvad?“ — — kaob Metsmesilase huvi „hooaja kuninganna“ vastu.

Ta süütus südames ei kerki aimdustki sellest, et see pühitsetud „hooajakuninganna“ sügavalt ta saatuse haarab ega näe ta kaugel horisondil ilmnevat pilve, mis aeglaselt ja ähvardavalt sügavsinisel taeval läheneb, et varsti matta heledalt sädelevat päikesevalgust.

V.

Juba peagu neliteistkümmed päeva viib Gerald v. Trotha Pühvel-Kullaväljal ja ikka veel ei suuda ta otsuseks teha Kaplinna tagasi pöördada.

Ammu on ta jalg korras. Ta naerab ja laulab ja joob „poistega“ võidu ja ratsutab Karli ja Metsmesilase seltskonnas kaugele karroosse.

Pühvel-Kullaväljal teatakse juba mõndagi noore külalise üle. Ta on õigusteaduse üliõpilane ja seisab noorusest hoolimata — ta on vaevalt kahekümnekolmeaastane — juba doktorieksami ees. Kuid liigne õppimine on ta õrna keha surmanud — liiati, et ta ei põlanud suurlinna lõbusid, nii et äge närvipalavik ta haigevoodile heitis. Kui ta jälle terveks sai, soovitas arst tungivalt õhuvahetust, õppimisest hoidumist mitmeks kuuks ja täitsa uusi muljeid. Ja kuna Geraldil emal on väike varandus, tegi ta arsti nõu kohaselt ja saatis poja kodumaalt eemale, et nood tingimused täpselt saaks täidetud.

Metsmesilane mõistab sellest ainult, et

ta noor sõber oli haige ja praegu veel ei ole täielikult terve. Ja sellest piisab ta noorele südamele, et noormehele alati sõbralikku nägu näidata. Pealegi on see esimene noor mees, jah, üldse esimene noor inimene, kellega ta on lähemalt tutvunud. Sest nooremad „poiste“ seas ei loe kaasa; nad näivad talle kõik vanad — palju vanemad kui Karl Heinzius, kuigi nende hulgas on mõnigi, kes eluaastate teisest tosinast veel üle ei ole astunud.

Päevast päeva leiutab Gerald uusi põhjendusi oma ikka uuesti edasilükatud ära-reisiks ja selleks on vaja „poiste“ suurt heastüdamlikkust ja naiivsust, et ta lõpmatuseni usuvat „Pühvel-Kullavälja vaimustus“ uskuda.

Ainult Metsmesilane aimab, hoolimata elukogemuste puudumisest, ehtsa naiseliku instinktiga, mis noormeest veel kinni hoiab.

Päevast päeva näib Geraldile võimatum, et ta neiu-st lahkuda võib — liiati, et ta sellegi silmis arvab palavikus pulssidega muud lugevat kui seltsimehelikku sõprust.

Ta on veel liig noor ja kogenematu, eestkätt mitte küllaldaselt inimtundja, et mõistatada, et unistav ilme, mis nüüd tihti laotub Metsmesilase päikesepaistelise näokese üle, ta tunne, looritatud pilk, mis aegajalt varjutab ta toredate silmade kiiri, võrsub neiule enesele veel ebaselgest tunde-st — igatsusest miski tundmatu, suure, imelise järele, mis kord ärkab igas neiu-südames.

Noormees loo d a b, et Metsmesilane vastab ta tundeid, ja mida noorus loodab, seda u s u b t a k a.

Veel keegi Pühvel-Kullaväljal aimab, miks Gerald v. Trotha viivitab lahkumisega — Karl Heinzius.

Armastuse armukadedate silmadega on ta varsti ara noormehesüdame läbistanud ja ta on raske võitlus käimas.

Tõsi — ta on vandunud, et Metsmesilane ialgi ta kirge märgata ei tohi. Kuid nüüd, mil ta esmakordselt näeb, kuidas teine, noor mees, kosib vaikselt armastatut — nüüd algab ta ohjeldamatus temperamendis konflikt.

Ta tahaks häbematut maha lüüa, kes on julenud silmi tõsta ta „Päikesepaiste“ poole... Siis jälle ütleb ta enesele, et ei või oma kasulapsele paremat saatust soovida, kui et see võõras ta oma naisena kodumaale kaasa võtab. Sest ta on küllalt inimtundja, et teada, et Gerald mitte ainult nime järele ei ole aadlik. Kas võib siis tema, kasuisa, neiu õnnel teel seista?..

Ja kas ei oleks temagi rahule parem, kui Metsmesilane varsti Pühvel-Kullaväljalt lahkuks?...

Nii juurdleb Karl Heinzius, kuni ta teo-inimesena otsustab asjasse varsti selgust muretseda, aidates mõlemaid segamatule kokkusaamisele ja sellega südamete väljapuistamisele.

Niisketuline shirokkopäev hakkab vai-buma. Lai karroo on violett leegimeri. Ja tema kohal puhub hõõguv, liivaga täitunud kõrbetuul.

Kogu Pühvel-Kullaväli on jõuetu, ram-metu, nii inimesed kui loomad. Isegi suu-red, pruunid sitikad roomavad väsinult ja aeglaselt ja kirjude sulgedega linnud istu-vad, suled kohevile, tihedalt lehistatud puude varjus.

Vastu õhtut hakkab veidi jahanema. Plokk-majade väikesed aknad, mis olid päeval tuiskava kõrbeliiva vastu kindlasti suletud, avanevad. Nähtavale ilmneb üks pea teise järele.

Emma Vilhelmiue ukse ees seisavad kolm hobust.

Karl on Metsmesilast ja Geraldit õhtu-sõidule palunud. Ja mõlemad on rõõmuga nõustunud — neiu lapselikust rõõmusmee-lest, noormees — et olla armastatu lähe-duses.

Paarsada sammu ratsutab väike kaval-kaad üheskoos läbi oaasi. Siis meelestub äkki Karlile, et peab tagasi pöörama, kuna tal veel olevat „vajalik läbirääkimine Mar-tiniga“ ootamas. Mõlemad noored ratsutagu ainult edasi, ta tulevat kohe järele.

Neiut läbistab vaikne ehmatuse. Noor-mehe sinisilmad aga hakkavad rõõmsalt särama.

Kerge teretusega pöörab Karl oma hobuse.

Gerard ja ta kaaslanna ratsutavad aeg-laselt edasi.

Neiu on silmapaistvalt kahvatu. Noor-mehe paled hõõguvad.

„Päikesepaiste!“ katkestab Gerald lõpuks lasuva vaikuse, juhtides oma hobuse neiu hobuse kõrvale. „Armas Päikesepaiste —!“

Neiut valdab imelik tunne, kuuldes noor-mehe värisevat häält. Ja siiski — see ei ole magus kohmetus. Pigemini on see imes-tus. Mingisugune uudishimu sellele, mis tu-leb.

„Päikesepaiste!“ kordab noormees tun-givalt, haarates ta käest kinni. „Kas sa ei aima, miks ma ei suuda Pühvel-Kullaväl-jalt lahkuda? Miks ükski mõte enam kodu-maale ei rända, vaid siin juurdub ja end lahti ei suuda rebida?“

Neiu tõstab silmalaud ja vaatab talle otsa — täie pilguga, rahulikult nagu ta hiljuti vaatas Karl Heinzusele otsa, kui sellele lapselikus süütuses ümber kaela langes. Ta silmis on nüüd veel küsiva ootuse ilme.

Kas tuleb nüüd too imeline, millest ta on Antoni raamatuis lugenud, millele Karl hiljuti viipas ja mida ta ialgi mõista ei ole suutnud? . . .

„Päikesepaiste!“ sosistab noormees uuesti, „kas sa ei tea, et sind armastan? Kogu jõuga, millega inimsüda suudab armastada? Et ilma sinuta enam elada ei saa? . . . Päikesepaiste! Armastatud neiu! Ära vaata nii vaikelt! Räägi ükski sõna! Ütle mulle, et sinagi mind armastad! Et tahad minu omaks saada! Vaata, ma ei või enam üksi kodumaale tagasi pöördä! Tahan sind enesega võtta — armastatud naisena! Päikesepaiste, ütle mulle, et armastad mind!“

Üha kirglikumalt voolavad sõnad sügavalt erutatud noormehe huulilt. Kuid imeplik — nad ei ärata vastukaja neiu puutumatus südames. Ainult ta kõrv kuuleb noormehe hääle kõla ja jahmub sellest — mitte ta süda.

Tasa tõmbab ta oma käe tagasi. Suured, mustad silmad vaatavad pettunult, nagu unistades, kaugusse.

Noormehe hõõgub nagu kattub sügava kahvatusega, kui ta märkab neiu ükskõiksust. „On see võimalik?“ surub ta välja. „Kas olen eksinud? Kas su südames miski mu heaks ei räägi? Vaata mulle näkku, Päikesepaiste! Vaata mulle näkku!“

Neiu raputab pead. Aeglaselt pöörab ta oma näo jälle noormehe poole. Ja see ohkab valulikult nende silmade rahuliku pilgu pärast, mille selgel peeglil ei värise ainuski ärevuse-vari.

Ta teab: ta saatuse on otsustatud.

Õhtuhämarusele on järgnenud maagiline ööheledus. Kogu hiilguses seisab särav kuu ketas sügavsinisel taeval. Kesk virvendavaid tähti väljahtub lõunarist üksikute ratsanikkude kohal. Tontlikult kerkivad kõrged palmid öötaevasse. Suured nahkhiired heljuvad hääletult läbi pehme õhtuõhu.

Noormees ei suuda enam kannatada. Ta kargab hobuselt, heidab rohu sisse ja varjab nuuksudes näo kätega.

Neiu ehmutab. Seda ta ei tahtnud. Lõpmatu kaastunne haarab teda selle sügava valu ees, mille põhjuseks on tema.

On see armastus? Raamatuis ülistatud, luuletistes pühitsetud ja kõikide inimeste poolt põletavalt igatsetud armastus? . . .

Ka tema libiseb hobuselt ja läheneb peagu kartlikult rohuslamajale. „Ära ole pahane!“ palub ta, nutt kurgus. „Mul on nii kahju —“

Veel kord lööb lootussäde noormehes lõk-kele. Ägedalt haarab ta neiu mõlemad käed pihku. Veel kord vaatab ta neiuale täis hirmu silmadesse, milles on pisarad.

„Tule minuga, Päikesepaiste! Tule!“

Jälle raputab neiu pead.

„Mitte? . . . Tõesti mitte? . . . Siis ela hästi, mu lühike õnneunistus!“

Ta kargab üles, haarab neiu pea kahe käe vahele ja surub oma huuled selle puhtale otsaesile.

Siis kargab ta hobuse selga. Ka Metsmesilane kutsub Billi.

Vaikides asuvad nad koduteele. Nad ei mõtle enam ratsasõidule.

Kui Karl Heinzus neile vastu tuleb, näeb ta esimese pilguga, kuidas on lood. Ta ei vajagi Geraldil märkust, et ta homme lah- kub Pühvel-Kullaväljalt, et kodumaale ta- gasi pöördä.

Suur, suur rõõm väriseb Karli südames.

Metsmesilane jääb Pühvel-Kullaväljale.

VI.

Kui „poisid“ järgmisel päeval kullaväljalt koju tulevad, ei imesta nad vähe, et nende noor külaline on juba varahommikul asun- dustest lahkunud, jumalaga jätmata, jah, isegi ärasõidust teatamata.

Kuna aga Metsmesilane näib sellega täie- likult päri olevat ja ka Karl asja ükskõik- selt võtab, siis rahustuvad „poisid“ varsti ja lähevad heatujuliselt kõrtsi, et naerdes, juues ja mängides varsti unustada, et üks noor saksa üliõpilane äkki nende kõrbe- üksildusse ilmub ja niisama äkki jälle ka- dus.

Karl Heinzuse ja Metsmesilase vahel ei nimetata enam Geraldil nime. Ja kõik lä- heb jälle harilikku käiku.

Ainult Metsmesilane näib veidi tõsisem.

Paar nädalat hiljem juhtub Pühvel-Kul- laväljal midagi, mis palju rohkem erutab „poiste“ päid.

On vastu õhtut. Juba langeb videvik kahvatule karroole, vaikselt õaasile, Püh- vel-Kullavälja väikestele plekkmajadele.

Poisid on just kullakaevamiselt koju tul- nud.

Tuli ema Wilhelmine onni ees on kus- tumas. Hõõguva tuha läheduses kükitab vanaeit, hall pea rinnal ja tukub. Eemalt paistavad magavate elajate udused kontuu- rid. Äkki lähenevad tolmusel teel kaks ratsanikku.

Anton, „filosoof“, kes oma onni ees pa-

rajasti piipu topib, küsib nende soovi järele.

Üks ratsanikest osutub Kaplinna politseinikuks, teine, kelle välimuselt on märgata, et ta tihti hobuse selga ei istu, on keegi dr. Mertens, õigusnõunik ja notaarius Berliinist.

„Nii! Ja mis soovite meilt?“ uriseb Anton vastumeelselt.

„Tahan ühe Karl Heinzusega kõnelda.“

Umbusklik pilk Antoni teravaist silmist lendab väikese, kehaka kogu poole, mis hobuse seljas näib kaunis naeruväärne.

„Astuge maha! Viin teid tema juure!“

Kergenduse ohkega libiseb paks härra hobuselt ja pühib suure, punase siidrätikuga otsaesiselt higi.

Paar minutit hiljem leiab Karli väikeses onnis peale esimest tutvustamist järgmine sisurikas vestlus nelja silma all aset:

„Teie olete ühe väikese tütarlapse kasuisa, keda umbes seitsmeteistkümne aasta eest lained Kaplinna sadamasse uhtusid?“

„Jah.“

„Tulen saksa valitsuse nimel, et tütarlast enesega kaasa võtta.“ Ja advokaat ulatab kullakaevajale suure, ametliku kirjutuse, mida see loeb vaikivalt.

„Teie tunnustate dokumenti?“

Lühike noogutus vastuseks.

„Võlgnen teile täpset seletust, kuna teie omaaegselt lapse oma hoolde võtsite,“ jätkab advokaat asjalikumal toonil, vaadates tooli järele ringi. „Teie lubate ometi?“

„Palun!“

Advokaat võtab istet, teeb võimalikult tähtsa näo ja jätkab siis: „Kõige pealt võite ta tuleviku üle rahustuda. Noor daam on rikas —“

„Nii —?“

„Mitmekordne miljonär —“

„Nii —?“

Näilikult pahane kullakaevaja ükskõiksuse üle, lükkab advokaat oma tooli veidi tagasi. Siis õiendab ta prille, kõhatab ja algab uuesti: „Üks lugupeetumaid rahamehi Berliinis, keegi Eduard Winterstein, tõukas umbes kahekümne aasta eest oma ainsa tütre Edithi ära, kuna see end vastu tahtmist oli kihlanud noore Hispaania viiulikunstnikuga, keda ta oli õppinud selle kontsert-turneel Saksamaal tundma ja — hoolimata isa käsust — tast lahkuda ei tahtnud. Tütar põgenes isamajast, lasi end Londonis salaja Enriquez Arevalloga laulata ja saatis seitsaastik abikaasat kõigil kontsertreisidel. Kas abielu oli õnnelik, seda ei tea keegi. Kuid reisijate nimekirjas,

kes hukkusid umbes seitsmeteistkümne aastat tagasi aurikul „Afrikana“ Hea Loo-tuse Kapi läheduses, olid ka Enriquez Arevallo, Madridi viiulikunstniku ja ta abikaasa Edithi nimed ühes väikese tütre Lianega!“

Õigusnõunik Mertens teeb väikese vaheaja, et oodata oma sõnade mõju. Kuna aga ta kuulaja nägu on endiselt liikumatu, jätkab ta veidi pahandatult: „Kui sellest teatati härra Wintersteinile, ei liikunud ta näos ükski muskel. Ta ei kõnelenud ka iialgi oma kadunud tütre või selle lapsest. Tema jaoks oli väike plika sama surnud, kui ta emagi. Kuna vana põikpea umbes aasta tagasi haigestus parandamatusse haigusse. Kas kuulate ka hästi pealt, mu härra?“

„Kuulan,“ vastab Karl Heinzus rahulikult, topib piibu uuesti, süütab põlema ja hakkab suitsetama.

„Ta saatis usaldusmehe Kaplinna, kes pidi teateid koguma,“ jätkab advokaat oma jutustuse lõnga. „Ta sai teada, et „Afrikana“ reisijaist pääsis tookord ainult üks: üks baby, väike tüdrukuke, kuna naine, kes lapsega oli sama laevaplangu külge köidetud, enam elumärke ei avaldanud.“

Jälle teeb õigusnõunik Mertens vaheaja. Kas ta tumm kuulaja ei avalda lõpuks ometi sõna või vähemalt liigatusegagi huvi sädet?

Ei. Üksluiselt suitsetab Karl Heinzus edasi, nagu ei puutuks asi üldse temasse.

„Ahm —“ kõhatab advokaat indigneeritult, ennekui jätkab kohusetruult, kuigi märksa pahandatult: „Too usaldusisik viis enesega pankuri tütre kui kaselle abikaasa pildid; need pidid uurinusi kergendama ja võib olla õigetele jälgedele juhtima.“

„Ja —?“ küsib Karl, näidates esmakordselt veidi huvi.

„Üks politseiametnik Kaplinnas, kes teile tookord lapse teie soovil kätte andis, tõendab, et tundvat surnud naise pildi järele ära. Ka väikesest sünnimärgist, mis surnul oli paremal meelekohal ja mis on selgesti pildil näha,“ lisab advokaat tähtsalt.

„Kas teil on pilt kaasas?“

„Muidugi. Siin.“

Õigusnõunik Mertens võtab portfelist kabinetipildi ja ulatab kullakaevajale.

Ainult ühe pilgu heidab see pehmele, blondile näole — siis noogutab ta. „See on tema. Surnud naine.“

Advokaadi suunurgesse ilmub rahulolev ilme.

„Teadsin seda. Ja see on ta abikaasa, viiulikunstniku Arevallo, pilt.“

Kui Karl Heinziusel veel oleks kahtluse kübetki olnud ta ees istuva mehe andmete vastu — selle pildi vaatlusel oleks see kadunud.

Suursuguselt ilusast, tumedast mehenäost vaatavad talle paar hästi tuntuid, tumedaid silmi otsa — Metsmesilase silmad. Ja need on ka Metsmesilase peened, veidi upsakalt kräsutatud huuled. Ja tema klassiline profiil õrna, õige nina ja pehme, kuid ometi energilise lõuaga.

„Edasi!“ ütleb Karl kuivalt, pannes pildi lauale.

„Kui mu klient kindlasti teadis, et ta surnud tütre laps elab,“ jätkab õigusnõunik õhinal, „tegi ta testamendi, milles oma lapselapse, endiste määruste vastu, tunnistas ainupärijaks. Ta oleks teda heameelega veel enne surma näinud; kuid surm tuli kiirelt. Viimasel tunnil palus ta ühte kauge sugulast ja oma surnud tütre endist sõbrannat, krahvinnat Klotilde von und zu Lüttinghauseni, et see oma hoole alla võtaks. See lubas. Ja siin ma olen, et preili Liane Arevallt ära tuua?“

Aeglaselt koputab Karl Heinzius piibu tühjaks. Veel ikka näib ta rahulik ja liigutamatult.

„Hm! . . . Eks me näe, mis neiu selle kohta ütleb!“

Õigusnõunik Mertens tõuseb.

„Teie ei taha ometi noort daami mingil viisil mõjutada?“

„Ei.“

„Kas annate sõna?“

„Ütlesin juba: ei!“

„Hüva! Viige mind ta juure!“

Just samal hetkel kostab väljas püssipauk — onni läheduses. Õigusnõunik Mertens tuksatub ja vahib kartlikult ringi.

Karl heidab kiire pilgu läbi akna ja teise väikesele, kehakale mehele, kellel hirm näib liigendid halvanud olevat; sest ta on toolile vajunud ja pühib taskurätikuga otsaesist. Ja üle kullakaevaja tugevate näojoonte libiseb nagu pilge.

„Veel midagi!“ ütleb ta näiliku rahuga, astudes aeglaselt ukse poole. „Millal tahate neiu enesega võtta?“

„Muidugi nii ruttu kui võimalik!“ on veidi upsakas vastus; sest õigusnõunik on pilget kullakaevaja silmis märganud. „Juba järgmise laevaga!“

„Nii siis veel sel nädalal?“

„Oige. Ülehomme.“

Karl Heinzius tavalikult jumekas nagu on silmapaistvalt kahvatu, kui ta avab ukse ja välja hüüab: „Metsmesilane!“

Täis põlevat huvi ripuvad väikese õigusnõuniku silmad avatud uksele, millest hingetult tormab sale, noor olend lühidas, valgelinas kuuks ja tumedas mehejakis, ühes käes lühike püss, teises suur, must röövlind, mille ta on lennult lasknud.

Selle ootamatu vaate ees astub õigusnõunik sammuga tagasi. Ta ei tea esimesel silmapilgul, on see tüdruk või poiss.

Karl Heinzius aga võtab Metsmesilase käsivarre, saadab ta väikese, prillitatud härra ette ja ütleb veidi humoristliku kõlaga hääles:

„Lubage, härra õigusnõunik, et esitlen teile meie „Metsmesilast“. Või õigemini: Preili Liane Arevallot.“

Mõned sekundid valitseb sügav vaikus väikeses ruumis.

„Mis sa kõneled, Karl? Mis see mees minust tahab?“ küsib Metsmesilane lõpuks.

„Ta tuli sind koju viima.“

Kriitiline pilk suurist neiusilmist riivab kuivetanud, raseeritud juristi nägu. „Kuju?“

„Jah, Metsmesilane. Mis sulle mitmeti võimalusena mainisin, on saanud tõelikuks. See härra siin on su vanaisa volinik —“

„Mu vanaisa?“

„Surnud härra Eduard Winterstein, üks rikkamaid rahamehi Saksa riigi pealinnas,“ ütleb õigusnõuniku hääl märgatava tähtsusega.

Metsmesilane, kes iialgi ei tunne piinlikust, kelle suu on alati õigel kohal, seisab naelutatult ja ei saa sõnagi suust.

„Ka teie vanemad on mõlemad surnud, mu preili,“ jätkab õigusnõunik, sundides oma häält kurvale kõlale, „Teie isa hukkus tookord „Aafrikanal“, kuna teie ema — nagu vist juba teate — surnult lainete poolt randa uhuti. Siin on teie vanemate pildid!“

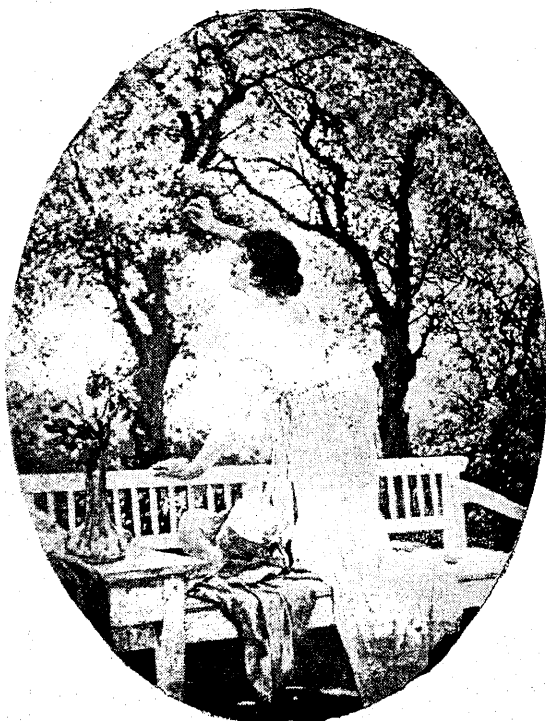
Tõsiselt, imeliselt küsiva ilmega puhkavad suured, mustad neiusilmad esiteks peenel, blondil naisenäol — siis julgelt, tõmmul mehenäol.

„Kui mu vanemad on surnud — ja mu vanaisa ka — siis just kuulungi sulle, Karl!“ hüüab ta erutatult, süleledes kasuisa.

Õigusnõunik Mertens kõhatab. „Ahm — siiski mitte. Teil on veel üks sugulane, kellele teid teatavas mõttes pärandas teie vanaisa. Teda määras ka kohus teie kasvatajaks —“

Jälle rändavad Metsmesilase pilgud Karlilt võrrale mehele ja jälle Karlile.

„Teie olete rikas, mu armuline preili! Väga rikas!“ tähendab õigusnõunik, kes



Viimane õieilu.

hakkab piinlikkust tundma. „Teie vanaisa pärandas teile palju miljoneid —“

„See rõõmustab mind sinu pärast, Karl. Nüüd ei tarvitse sa enam maapäues kulda kaevata!“

Jälle kõhatab advokaat. „Ahm — ma ei mõista õieti! Tulin Saksamaalt siia — reis kestis nädalaid — et teid juba mõne päeva pärast enesega kodumaale viia —“

„Mu kodumaa on siin Pühvel-Kullaväljal!“ katkestab neiu ärevalt õigusnõunikku.

„Vabandage, ei. Teie kodumaa on seal, kus sündisite. Tema ekstsellents krahvinna Klotilde von und zu Lüttinghausen ootab teid!“

„Nii — ? Noh, siis lähme! Meie ei lase seda vanaprouat oodata! Mis, Karl? Sa tuled ometi heameelega kaasa?“

„Ahm —!“ teeb õigusnõunik piinlikult. Karl Heinzius aga siltab armastusrikkalt üle tema poole tõstetud neiupea.

„Minust ei ole siin juttugi, Metsmesilane. Sa lähed üksi. Minuta.“

Ühe silmapilgu seisab neiu nagu tardunult. Siis naerab ta heledalt. „Sinuta? . . . Ei tule mulle meelegi. Jään siia. Hoidke miljonid enesele, mu härra!“

Ja et näidata, et asi tema jaoks on lõpetatud, võtab neiu rõõvlinnu, mille esiteks

kõrvale oli heitnud, põrandalt ja hakkab hoolikalt selle mustalt läikivaid sulgi uurima.

Õigusnõunik Mertens, kes siiani kasvavas imestuses oli väikest, iseloomustavat stseeni jälginud, läheneb nüüd viivitavalt neiuale. „Mu armuline preili — ? Preili Areallo —?“

„Mu nimi on Metsmesilane — kuulake ometi —“

Pahaselt raputab neiu käe maha, mis ta käsivarrele laskus.

„Ole mõistlik, Päikesepaiste!“ segab Karl Heinzius vahele. „Sa pead minema!“

„Miks pean ma, kui ma ei taha?“ vastab neiu, lüües jalga vastu maad.

„Kuna sa muidu oma õnnest ilma jääd.“

„Pah! Olen siin õnnelik! Sinu ja poiste juures!“

„Mind hakatakse õigusega egoistiks, halvaks meheks pidama, kui ma sind sugulaste juure minna ei lase. Ja sellepärast —“

„Sellepärast?“

„— pead sa selle härraga minema!“

Neiu on väga kahvatu.

„Sa ütled end minust lahti? Sin a, Karl?“

Karl Heinzius pöörab ära, et neiu ei näeks reetvat tuksumist ta karedail joonil.

„Ei, Metsmesilane, ma ei ütle sinust lahti,“ vestab ta nii pehmelt nagu neiu seda sügavat, veidi karedat häält veel ei ole kuulnud. „Soovitan sulle ainult isaliku sõbrana: ära tõuka tuju pärast õnne ära! Kasvatasin sind parima äranägemise järele. Sa leiad uuel kodumaal varsti sõpru — — ära raputa pead! See on nii! Raha ja sugulussidemed avavad kõik ukсед. Sa ei tohi aga meidki unustada, laps, mind ja tubleid poisse! Sa jääd meile alati kalleimaks maailmas — meie Päikesepaisteks, ka siis, kui sa enam meie seas ei viibi!“

Ja ta paneb käsivarre neiu õlgade ümber ja toetab selle langetatud peakese õrnalt, üsna õrnalt oma laiale rinnale.

Õigusnõunik Mertens on — nagu ütleb endamisi — „selle väikese perekonnastseeni“ juures diskreedilt ära pöördunud ja akna alla astuud, kuid pörkab äkki ehmunult tagasi.

Väljas kaklevad parajasti Peeter ja Fritz, jagades üksteisele südamelustil tõukeid ja hoope, kuna paar teist „poissi“ on naervad pealtvaatajad.

„Ahm —“ kõhatab õigusnõunik indigneeritult. „See koht ei näi mulle enam kõlbulik miljonite pärijannale, preili Areallo!“

(Järgneb.)

Hõbepool.

Austria kirjanik **Edgar May.**

Minu tutvus Robert Steinmetziga sai alguse füsioloogiafüüsika seltsi kaheteistkümnendal aastakoosolekul. Ma pidasin seal loengu oma lemmikteemil: „Kas on ajufunktsioon üks elektrijõu vorme?“

Juba loengu esimeste sõnade juures paistis mulle sadandete nägude hulgast silma eriti üks nägu, kelle silmi ma alati tundsin endal. Nad näisid jälgivat iga liigutust minu näol ja kätel. Mina teda küll ei tunnud, aga teadvusetult olid minu sõnad peamiselt määratud temale. Tema jälgis minu sõnu elavalt pooldades või eitades, nii et ma varsti omasin mulje, nagu kõneleksin vaid temaga.

Koosoleku lõpul tuli ta minu juurde. Ta oli silmapaistev nähe, silmapaistev selle sõna negatiivses mõttes: peagu kääbuslik väike, laiade õlgadega, mis suundusid kõrgesse selga; selle juures ülemäära suur pea, kroonitud sasilokilistest, juba hallikminevatest juustest.

Silmapaistvamad olid aga ta silmad, istudes sügaval koobastes ja ilmutades elektrisädemete külma kirendust. Neis kui ka tema õhukese, kurja suu ümber peitus midagi halastamatut. Ta kõrge laup aga reetis ebaharilikku intelligenti.

„Teie loeng tegi mulle palju löbu, doktor Hart,“ ütles ta mulle kätt andes. „Teie aastates mehe kohta olete juba tunginud sügavale asjasse. Muide, lubage mind teile tutvustada: Robert Steinmetz.“

Muidugi olin ma juba kuulnud kuulsast füsioloogist ja füüsikust professor Robert Steinmetzist, kes ka leiutajana on saavutanud suure nime, ja olin siis ka väga rõõmus, et võisin temaga saada tuttavaks isiklikult. Ütlesin seda temale ka südamekude sõnadega.

Temalegi näisin ma mõnesugustel põhjustel meeldivat, sest ta jäi seisma ja rääkis minuga tüki aega väga huvitavalt ja kütkestavalt. Viimaks ütles ta:

„Kui teil midagi muud pole ees, siis rõõmustaksin, kui tohiksin teile näidata oma laboratooriumit. See pole suur, aga te leiate seal võib olla omefi mõndagi huvitavat.“

Oskasin seda kutset väga hinnata, sest professor Steinmetz, väga rikas mees, kes õige tagasitõmbunult linna ääres oma majas elas, oli tuntud selle poolest, et ta ai-

nult harva mõne võõra laskis pääseda oma laboratooriumi.

Vaevalt pooletunnise sõidu järele professori suures autos olime jõudnud tema maja juurde. Majaukse vahel tuli meile vastu keegi daam.

„Härra dr. med. Hart — minu naine,“ ütles Steinmetz esitledes kõigi vormilisu-seta. Aga viisil, kuidas ta viimast sõna toonitas, peitus selgestikuuldav uhkus. See kui ka hele väljahtus ta silmis põhjustasid mind proua professorit täpsemalt silmitsema, kui see muidu esitluste puhul on viisiks. Ma leidsin professori uhkuse olevat kõigiti õigustatud, sest Olga Steinmetz oli tõesti silmapaistvalt ilus.

Sellele järgnev laboratooriumi vaatamine oli vaid lühike. Laboratoorium koosnes kahest kõrvuseisvast ruumist ja oli hästi, isegi rikkalikult sisustatud. Ma leidsin seal harilikud elektrofüüsika katseinstrumendid, siis telefoni, telegrafi ja raadioaparaadid, aga ka kõrgefrekventsmasin; ka mitmesugused kõrgepingeaparaadid olid olemas. Ühes nurgas seisis ümberlülitaja 100.000 voldile kui ka raadio saatejaam.

Mäletan neid üksikasju täna vaid veel tumedalt, sest proua professor oli minule avaldanud sügava mulje, mis õhtu jooksul veel süvenes.



Dr. Johan Leppik,
eesri saadik Kaunases.

Me istusime pärast õhtusööki kamina ümber mugavates tugitoolides, ja proua Steinmetzi juuresolekule vaatamata kaldus meie jutt ikka jälle tagasi minu loengu teemile, mis minu võorustajat eriti näis huvitavat. Ta kordas minu seletusi ja kiitis mind soojalt seal, kus meie vaated ühtusid, kuid ei jätnud ka mulle andmata teravaid märkusi mujal.

„On ju selge,“ lõpetas ta oma seletused, „et inimese aju võib võrrelda elektrikeskusega ja närve lülitusmasinaga. Ka arvamine telepaatiast kui raadiotelegraafist ande- ja saatemõjust kahe sarnleva mõtteorgaani vahel pole enam uudis, aga kõik need on alles hüpoteesid. Tõendatud pole veel vähematki. Kord ehk tuleb keegi, ja võimalik, et see päev pole enam kaugel, kes meile toob tõendused. Siis on ka elufunktsiooni aastatuhandeid vana mõistatus lahendatud.“

Ta ütles seda välvuail silmil, milles peitus midagi faustlikku. Võisin selgesti märgata, et Steinmetz selle probleemi vastu tundis suurt isiklikku huvi.

Lähemate nädalate jooksul kordusid minu külaskäigud professori majas. Tema nägi meelsasti, et ma teda tema eksperimentide juures aitasin, ja kutsus mind ikka jälle selleks oma juurde.

Selle läbi tutvusin ma tema laboratooriumiga ikka enam ja enam. Ainult üks nurk selles jäi mulle varjatuks. Raske eesriie peitis seda võoraste silmade eest. Professor ei rääkinud iial, mis seal peitus, ja mina muidugi seda ei küsinud. Sellegipärast tundsin tihti kiusatust kord eesriide taha vaadata.

Kord, kui professor parajasri viibis kõrvaltoas, andsin järele kiusatusele ja heitsin pilgu eesriide taha. Nägin seal lugematute kangidega varustatud kõrgepingelülituslaua ja väikesel riiulil tuntud füüsikalikke instrumente. Ruumi keskel laual seisis raadiovõteteleajaam ebaharilikus mõodus ja selle kõrval midagi, mis minu silmad eriti endale tõmbas: See oli pool, mis välja nägi nagu suur sädemeinduktor ja mille ümber oli mähitud kaunis paks, valgemetalline traat, silmanähtavalt hõbe. Selle külge olid kinnitatud mõned pikemad kaablid jne.

Lähemal hetkel kuulsin enda taga samme; professor oli tulnud tagasi. Pisut kohmetult lasksin eesriide langeda.

„Oleksin teile neid aparate juba ise näidanud,“ ütles Steinmetz ruttu, kui minu häbelikkust nägi, „aga eksperimentid, mil-

leks neid vajan, pole veel lõpul. Kui nad lõpevad, teatan ma teile ise selle hõbe-pooli saladuse.“

Siis pöördus ta jälle meie poolelioleva katse juurde, millest märkas, et see jutt on lõpetatud.

Ühine laboratooriumitöö professor Steinmetziga, eriti aga elav jutlemine temaga tegi mulle palju lõbu. Kuid see polnud ainus magneet, mis mind tõmbas tema majja. Olga Steinmetzi ja minu vahel olid pikka-aegase, ilma et me ise kunagi oleksime üksteisele ütelnud mõne ebakonventsionaalse sõna, arenenud suhted, mida veel vaevalt võis nimetada sõpruseks. Meie lähenesime kirele, mis mulle südames valmistis palju muret. Pikad, mõnusad õhtud professori laua juures, Olga just minu kõrval, kus professor alati pikki seletusi andis, ei teinud mulle enam rõõmu. Teadmise, et kallim käegahaaratavas ligiduses ja ometi sinust ülesaatmatu kuristiku läbi lahutatud, valmistis mulle palju, palju piina.

Ainult ta pilgud olid mulle reetnud, et ta minu armastust vastas, kiired pilgud ta kummalistest sügavatest silmadest. Need avaldasid kõik meie tunded vastastikku; peale selle veel mõnikord ka veel soe käepigistus, mis mu kehast kui elekter läbi jooksis. See oli kõik, milles võisime oma tundeid väljendada.

Ühel päeval aga purustas meie kahe tagasihoidud armastus oma kütkeid. Steinmetz oli läinud laboratooriumi midagi tooma. Olga ja mina olime kahekesi. Istusime veidi aega vaikides, üksteisele silma vaadates ja jõime vaimus veini keelatud armastuse peekrist. Siis tõusime, aetud võimust, mis suurem inimlikust tahtest, ja olime üksteise embuses. Meie huuled ühinesid kuumas suudluses.

Äkki võpatas Olga ja kiskus enda minu käte vahelt lahti.

„Seal,“ sosistas ta ehmunult, „Eesriie liikus, keegi viibib tema taga!“

Minagi olin märganud eesriide liikumist, kuid olin seda arvanud tõmbetuule teoks. Ennekui sain vastata, jatkas Olga:

„Kui tema see oli! Tema viibib kõikjal ja teab kõik, see hirmus inimene!“

Kuid varsti selle järele kuulsime professori samme korridorist teisest otsast lähenevat. Hakkasime kergendatult hingama.

Tulija olekus polnud näha vähimatki muudatust. Ta oli täitsa rahulik ja lahendas kõik meie kartused. Kuigi olles väga armukade ja väga teravmeelne, ei paistnud Steinmetzil olevat aimugi, millised suhted

olid meie vahel arenenud. Mina muidugi oleksin pidanud seda meest paremini tundma ja teadma, et tema terashallide silmade eest midagi ei võinud jääda varjule ja ta ennast oskas paremini valitseda kui keegi teine. Kogesin selles alles hiljem — liig hilja. —

„Teie mäletate ometi veel, et ma teile kord rääkisin eksperimendist seoses hõbe-pooliga?“

Professor ütles mulle seda ühel õhtul hilja telefoni kaudu. Tema kõneles nüüd tihti sel teel oma katsetest. Seekord aga kostis tema häälest ebaharilik ärevus, nii et pinevil jäin kuulama.

„Muidugi mäletan,“ vastasin, sest ma ei andestanud endale eales, et olin kui koolipoiss vaadanud eesriide taha. „Ütlesite mulle, et asi on alles arenemas. Või olete vaheajal juba . . .?“

„Jah, vähemalt usun seda. Kui teil pole midagi ees, tulge siia. Võiksin vajada teie abi.“

Istusin kümme minutit hiljem autos ja vaevalt poole tunni pärast astusin professori majja.

Tema ise tuli mulle kotta vastu. Kahvatu nägu ja kokkupigistatud suu reetsid mulle, et ta närvid olid äärmiselt pingul. Ta silmad olid tarretud ja läikisid õud-selt. Sain mulje, et selle mehe intensiteedi taga peitus mingisugune fanatism.

Ta ei teretanud mind, ei paistnud nägevat ka minu vastusirutatud kätt.

„Tulge!“ ütles ta peagu järsult. „Näitan teile nüüd midagi, mida te veel pole näinud; vaevalt olete seda ka arvanud võimalikuks.“

Astusime seltsis laboratooriumi. Mulle paistis kohe silma, et üks kõrvalruumi oli kinni, selle vastu aga eesriide nurgas avatud. Lülituslaud oli välja nihutatud ja seina äärde suure laboratooriumilaua kõrvale seatud. Laual nägin ka instrumente, mis enne olid seisnud eraldatud nurgas, kõige esmalt hõbepool. Kuulda oli ka iseäralikku raginat, samuti oli selgesti tunda osoonilõhna.

„Istuge siia,“ ütles ta, osutades toolile, mis seisis laboratooriumilaua kõrval. „Nüüd esinete, kui see teile sobib, minu katsete vastuvõtuga. Selle juures võite esinevaid fenomeene kõige paremini tähele panna.“

Ta nihutas tooli kohale ja mina istusin sellele. Tema ärevus oli nakatanud minugi ja mina ootasin kärsitult tema seletavaid sõnu.

„Mis ma teile nüüd tahan tõendada,“

jatkas ta tähelepanuvääriva, kindlusetu ja ja peagu kähiseva häälega, „on see, et inimlik aju tõesti välja kiirgab raadiolaineid. Need on küll nii nõrgad, et neid neljakordselt tuleb kõvendada, kui neid tahetakse tunnetada. Nende kõvendatud lainetega võin ma aga kontakti luua kahe aju vahel nõnda, et nad täiesti koos mõjuvad. Seda näete kohe.“

„Aga . . .,“ tahtsin parajasti alata, uudishimulik enam teada, enne kui katse algas, aga professori käskiv käeliigutus sundis mu vaikima.

„Palun ütled mitte küsida,“ ütles ta lühidalt, „Varsti taipate kõik.“

Siis palus ta mind kraet ära võtta ja kulkalt paljastada. Kuna selle soovi täitsin, võtsin kinni ühest traadist, mis oli kinnitatud hõbepooli külge. Traadi otsas oli peakuuldetorulaadiline kõverik, mida juba enne olin märganud ja mille ta mulle nüüd pähe asetas nii, et mõlemast hõbeplaadist, mis paistavad olevat kuuldemikrofonid ja nähtavasti olid kontaktipindadeks, üks paigutati minu kuklasse ja teine minu laubale. Siis vajutas ta lülituslaual ühele kangile.

„Nüüd on kõvendaja tegevuses,“ ütles ta pühalikult sosistades. „Olge üsna rahulik ja katsuge ise oma mõtteid eneselt võimalikult kaugel hoida.“

Ta ei oleks seda tarvitsenud mulle üteldagi, sest kohe tundsin oma peas kummalist kribinat, mis mirult röövis peagu kõik mõtlemisvõime. Mind läbistas saladuslik tunne, mul oli, nagu oleksid minu omad mõtted hajunud eimillegiks ja tekiks minu ajju suur tühjus, millesse äkki tungisid võõrad mõtted ja tunded.

Ma vajusin sügavale tooli sisse. Minu esimene sobimatus, esialgne instinktiivne tung, ennast kohutava eksperimendi käest vabastada, kadus pikkamisi. Täitsa tahtetult valdasid mind muljed, mida sain väljast eetri kaudu.

Need olid esialgul ebamäärased, paisuvad ja ruttu jälle kustuvad, omasid aga pikkamööda kuju ja valitsesid mind siis täiesti. Mõnus värin läbistas mu keha, magus, joovastav tunne. Alateadvus ütles mulle, et see oli armastus, mis end ilmutas, palav, anduv armastus minu vastu! Ma joobusin sellest ja sattusin õndsuse seisukorda, mis veel kasvas, kui nüüd ka sõnad mu ajust läbistused, sügava, anduva kire kogeldatud linnitused. „Armsam! Tule minu juurde! Lase mind täitsa sulada endasse!“

Siis tungis sinna pikkamisi teine tunne. See näis tulevat kustki pimedast ja esime-

sega võitlevat, nagu võitleb see vaim kurjaga. Välgatusid punased ja rohelised tuled nagu tähed minu silma les. Pikkamisi hiilis teine tunne minu ajju. See muutus raskeks, hämarus levis temasse, täidetuna sügavpunnastest punktidest, mis muutusid pikkamisi tulekeelteks.

Mind valdas nimetu õud. Mida ma tundsin, oli hirm ja jälkus, siis piin ja surmahirm, mis lõpuks näis muutuvat meeletlikuks kiljatuseks. „Appi!“ kuulsin oma sisimas võorast häält, mis mulle oli tuttav, mida ma aga sel hetkel ei osanud ühegi eluolendiga ühendada. „Appi! Jumala pärast, tule minu juurde!“ Siis veel peagu rögistatud „ma suren!“ ja siis — vaikus.

Surmavas kohkumuses tahtsin jalule karata, kuid mu kehaliikmed olid kui halvatud. Ma ei tea veel tänapäevalgi, kust ma võtsin jõu hetkel neist kohutavatest jõududest võitu saada. Võimalik, et see oli elu alleshoiutung, võimalik ka sundus, mida need appihüüded minule avaldasid. Lõpmata vaevaga tõstsin ma käge ja lükkasin instrumendi, mis mu pead pidas nagu kruus- tangide vahel, pea küljest maha.

Sekundi murdosa tundsin ennast vabana kõigest maaraskustest. Mul oli, nagu oleksin hõljunud õhus. Siis tungisid mu oma mõtted jälle minusse ja segunesid praegu läbielatu refleksidega, Tükike aega valitses kaos minu ajus, kuni mu oma mõttejõud jälle võitis ülemvõimu.

Vaatasin ringi. Professor seisis lülituslaua ees, käsi ühel kangil. Ta nagu oli õudselts viltukistud, ta silmad läikisid meele- tus võidutsemises. Ta väike, küürakas keha näis olevat veel rohkem kõveraks paendunud; mulle paistis ta metshaldjana, kes vastasele on kätte maksnud ja sellest nüüd tunneb suurt rõõmu.

Kättemaks! See oli, mis neist hirmsatest, halastamatutest silmadest kõneles! Nagu väik läbistas minu see sõna ja purustas viimase udu mu ajust. Nüüd ma teadsin, kellelt olid tulnud need armastuselained, mis mind olid läbistanud õnnestavalt; aga ka, kellelt olid tulnud need appihüüded, mis mu ajus veelgi värisesid ja siis, hirmsas hirmus, kasvasid kohutavaks kohinaks. Otsisin tõendust selle hirmsa eluka silmadest, kes minu ees seisis ja mind vihase- lt silmitses.

„Jah,“ ütles ta naeru kihistades, milles polnud enam vähematki märki mõistusega olendist, „see oli minu naine — teie armuke! Ühendasin teid üksteisega, südamlikumalt kui oleksite seda ise osanud. Tore

tegu minult kui abielumehelt, kas pole tõsi? Kõvendasin voolu vaid üsna pikkamisi, kuna ma ei tahtnud, et ta ruttu sureb, et võiksite oma ühendust nautida kauemini. Ühendatud — kuidas öeldakse — kuni surmani! Hehehe!“

Veri tõusis mul pähe, silmade ees muutus kõik punaseks. Vihast mõirates tungisin ma professori kallale ja löin talle rusikaga ta vihast viltukistud näkku. Ta tui- kus mõne sammu tagasi ja kukkus siis teel ees olevaid traate kaasa kiskudes tumeda matsuga põrandale. Nägin ainult veel, kuidas kõrge leek kõrgepinge transformaatori kõrvalt üles sähvas ja eesriidesse jooksis, siis kiskusin kõrvaltoa ukse lahti ja tormasin teise tuppa.

Pilti, mis seal nägin, ei unusta ma iialgi kuni elan. Keset peagu tühja tuba seisis tool, sarnane sellele, millelt ma praegu lahkunud, ja selle ees, kokkuvajununa, Olga Steinmetz. Ta palged olid vahakarva, peagu samased kui ta siidine õhtukleit; ta käe- varred rippusid lõdvalt ta kõrval ja ta sil- mad olid suletud.

Hetke aega seisin ma kui halvatud lävel, võimatu ennast liigutama. Ruumi valgustas vaid tuhm hõõglamp ja toas valitses peagu pühalik vaikus. Surma rahu! ütlesin endale.

Ma vajusin armastatud naise ette põlvili ja võtsin ta keha ümbert kinni. Ta ei liigutanud. Minu huuled otsisid tema huuli ja siis alles märkasin elektri kontakti, mis rippus ta juustes. Ainsa rapsuga tõmbasin ma selle sealt, kuigi oletasin, et professori kukkumisel ühendus juba oli katkestatud, ja virutasin ta kaugele enesest.

Ma värisesin kogu kehast ja arvasin siis pettumuseks, kui tundsin, kuidas Olga kehast käis läbi kerge tuige. See täitis mu aga ebamäärase lootusega: ehk oli see ainult refleksliigutus, võib olla ka elunatu- ke temas, mida hirmus elektrivool veel polnud surmanud. Ma kargasin jalule ja otsisin vett. Seda seal ei olnud, aga ma teadsin, et kõrvalruumis oli pesulaud.

Ma ruttasin ukse juurde ja kiskusin selle lahti. Paks, palav suits voolas mulle vastu, nii et pidin sulgema silmad ja midagi ei võinud näha. Kange kõrvehais aga ütles mulle, et laboratoorium oli põlemas. Juba tungis suits ka kõrvalruumi ja täitis selle lämmastikuga, mis mult ähvardas hingamise võimalust rõõvida. Ruttu panin ukse jälle kinni, jooksin akna juurde ja avasin selle. Värske õõtuul elustas mind, ja ma ruttasin tagasi tooli juurde, võtsin Olga oma õlgadele ja pääsesin ukse juurde, mis viis õue. —

Ärganud oimetusest, lamasin kuski võõras voodis. Valgesse rõivastatud naine, kahtlemata halastaja öde, seisis minu lähedal ja jutles kellegi vanema, prillitatud härraga.

Kuuldes, et liigutasin, astus härra minu juurde ja katsus minu veresoont.

„Kriis on möödunud,“ ütles ta. „Veel mõni päev rahu ja kõik on jälle korras.“

Kohe sellejärele lahkus ta toast.

Tuhanded küsimused tornasid minu pähe ja suhu, aga öde keeldus vastust andmast. Alles järgmisel päeval, kui ma ärkasin sügavast unest, kuulsin, mis minu teadvuse kadumisest saadik oli sündinud.

Mulle jutustati, tuletõrjujad leidnud minu ja Olga elutud kehad aiast, mispeale meid lähemasse haiglasse viidud. Seal me olla lamanud oimetult neli päeva. Professori maja päästetud küll suuremalt osalt, laboratoorium aga põlenud täitsa tühjaks. Professor Steinmetz leitud pooleldi süsinenult laibana. Politsei arvanud, et tuli mõne õnnetuse, arvatavasti lühiühenduse läbi, alguse saanud ja selle juurde jäänud. Ajalehed toonud professor Steinmetzile pikad järelehüüded, teda ülistades kui leiutajat ja teadlast, aga ka kui õilsat inimest; eriti toonitatud ta abieluõnne.

Ma ei julenud kaua aega küsida Olga järele, kartes kuulda pahimat. Need kartused aga, Jumalale tänu, ei tõestunud. Nimetu õnnetundega kuulsin arsti ütlevat:

„Loodame teda läbi viia. Ta on juba meelemärkusele ärganud. Küll on ta kehaliikmed halvatud, arvatavasti hüsteerilise hirmu tagajärjel, aga küllap aeg selle jälle tohiks parandada.“

Tervenedes võtsin Olga ravimise enese kätte. Elektriseeringu abil suutsin ta närvid juba mõne nädala pärast jälle elustada, ja umbes kahe kuu pärast võis ta oma kehaliikmeid jälle täielikult tarvitada.

Kui ta hingeline vapustus oli kadunud ja ma teda arvasin tarviliselt kosunuks, oli minu esimene palve teda paluda, mulle omalt poolt anda kirjeldus neist hirmsatest sündmustest, mille peategelased me mõlemad olime olnud.

Palju uudist ta mulle ei teadnud jutustada. Tedagi oli professor palunud osa võtta katses, ja tema oli sellega nõus olnud seda suurema rõõmuga, kui kuulis, et teine osavõtja olin mina. Ta mees saatnud laboratooriumi kõrvalruumi ja asetanud ta sinna toolile. Tema jäänud varsti selle järele magama, arvatavasti mõne kerge uimastusvahendi tagajärjel, mis professor



Paul Olak,
ajakirjanik ja Estonia teatri dramaturg.

andnud, ja ärganud alles, kui tundnud pigistust laubal ja elavat raskust kehas. Siis kadunud seeraskus ta kehast ja ta elanud üle toredad silmapilgud kindlas tundes, et minuga hingelikult on ühenduses. Hiljem aga tulnud paha tunne tagasi ja kõvenenud alatasa. Kuna ta mees teda juba varemgi tihti elektriseerunud, siis taibanud ta oma paha tunde põhjust kohe ja määrganud ehmudes, et elektrivool alatasa ja pikkamisi kõvenenud. Siis elanud ta läbi kõik pikkamisi läheneva surma koledused. Ta tahtnud põgeneda, kuid ta keha olnud liikumata. Valu peas muutunud ikka piinavamaks ja kiskunud ta kehaliikmnd kokku. Sellejnures vajunud ta toolilt põrandale ja kaotanud sellejuures meelemärkuse täielikult.

Kõike muud võisin enesele ise kujutella ja arvata. Mulle meenus, et olin kontakti leidnud ta juustest lahtiselt, ja sellepärast ma oletasin, et ta selle toolilt maha libisedes oli peast pooleldi maha lükanud. See oli kahtlemata päästnud ta elu, sest mõni minut hiljem oleks ta kahtlemata surnud elektrivoolu mõjutusel.

Kui Olga jälle terve oli, määrasin talle kosutuseks merereisi, loomulikult arsti ülevaatusel, ja see arst olin muidugi mina. Las Palmase lõunapäikese all tahtsime unustada püüda oma ühist hirmsat elamust.

Tagasisõit teones muudetud osades: Olga ei olnud enam patsient ja mina ei olnud enam tema ravitsev arst. Ka oli meil auriikul ühine kabiin.

On üleliigne seletada, kuidas see kõik oli tulnud. Kirikuraamat Las Palmases võib sellele anda seletuse.

Alkohol.

Austria kirjanik **Vilhelm Veldin.**

1

Raadiogrammis seisis.

„Luksusjaht „Florida“, kurs New-Yorki, otse kahekümne miili tsooni ees; alkohol laeval; töötab juhtnõuride järele.“

„Võtke kurss kaks kraadi rohkem ida poole,“ juhatas tollilaeva nr. 28 kapten tüürimeest; „kui „Floridat“ kohtame, nõudke kohe lasu abil ta kinnipidamist.“

„Käsk, kapten.“

2

May vajutas enda sügavamale pardatoolile.

„Kui kaua me õieti ju abielus oleme, Artur?“

Artur F. Briggs, jahtlaeva „Florida“ õnnelik omanik, heitis pilgu oma kuldkäevõrulkellale ja ütles:

„Kaks kuud, kaheksa tundi ja kakskümendneli minutit, lemmik.“

„Kuidas aeg lendab,“ naeratas May; „muide — praegu meelestub mulle, et aeg on suurt saladust avaldada. Sa ju lubasid kaks kuud pärast meie pulmi mingisuguse saladuse avaldada.“

„Mäletan.“

„Ja siis?“

Artur F. Briggs mässis enese suitsupilvese ja ütles siis:

„Veian salakaupa, lemmik.“

„Mida, kui tohib küsida?“

„Alkoholi.“

May oli ainus hõbehele naer:

„Millised võluvad mõtted sul on, Artur!“

„Sa mõistad mind valesti, May, ma räägin tõtt.“

May tegi väikese, kärsitn shesti.

„Sa kordad ennast, Artur, kui ma sinuga tutvusin, olid sa miljonäär, tuttavamaid isikuid New-Yorgis. Kui sa ei taha mulle igavaks jääda, peab sulle juba meelestuma midagi algupärasemat.“

Artur F. Briggs naeratas.

„Kas tohin sulle jutustada väikese kriminaalromani?“

„Tore, lemmik.“

„Kord elas üks miljonär. See miljonär armastas üht ilusat, aga ka väga nõudlikku inglise neitut.“

„Vuih, armastuselugu!“

„Palun, lase mind ometi edasi jutustada,

May. See miljonär kaotas viimase suure börsikrahhi puhul kõik oma varanduse. Ta ei olnud enam miljonär. Aga ta ei tahtnud ilusat ja nõudlikku inglise neitut kaotada. Sellepärast otsustas ta ruttu jälle miljonid teenida. Ta pidas kaua nõu, milline äri endisele miljonärile küll kõige sobivam oleks, ja jõudis otsusele, et temale kõige parem ja sobivam äri on alkoholi salavedu.“

„Kuidas nii, palun?“

„Sest et keegi ei või sattuda mõttele, et miljonär teotseb alkoholi salaveoga. Eks ole nii?“

May naeratas.

„Sa oled nii südantkarastavalt andetu, Artur. Ja isegi kriminaallugude leiutamiseks puudub sul talent. Sinu ained on nii vähe tõenäolised . . .“

Merelt kõmatas pauk ja granaat viskas merest mõne meetri kaugesest eespool „Florida“ nina suure vahuvihu rohelisest Atlandist üles taeva poole.

May käest kukkus ehmudes sigarett.

„Jumala pärast, mis see on, Artur?“

Artur F. Briggsi nägu oli kui mask.

„Minu väikese romaani haripunkt,“ ütles ta.

3.

„Kapten Mc Curdy U. S. S.-tollilaevalt nr. 28,“ esitles mees ennast; „tahtsime järele vaadata, kas teil ehk ei ole pardal alkoholi, sir.“

Artur F. Briggs, pealaest jalatallani valges flanellis, naeratas:

„Kui teie tungivalt tahate oma kallist aega raisata, siis on mulle lõbuks teile oma väikese jahtlaeva sisu näidata. New-Yorgi kuulsaim sisearhitekt on tasisustanud. Küll leiate huvitavaid asju, kapten.“

„Selle veendumusega ma pardale tulingi.“

„Tahan teile midagi tunnistada, kapten.“

Kapten Mc Curdy tundis esimest korda huvi.

„See on kõige parem, mr. Briggs. Avalik ülestunnistus vähendab karistust vähemalt kahe kuu võrra.“

„Kapten,“ ütles Artur F. Briggs pühalkult, „Florida“ söögisaalis on kaks pudelit whiskyt. Hea shoti whisky. Teen ettepaneku, et joome koos klaasikese.“

Nüüd naeratas tollilaev nr. 28 kapten. Aga see oli vaid naeratus vari.

„Meelsasti, mr. Briggs. Aga alles siis, kui teilt oleme ära võtnud tuhat ankrut alkoholi, mis teil pardal on.“

4.

„Teatasin asjast New-Yorki raadio kaudu, mr. Briggs. Peate homme ilmuma keeluseaduse ametkonda.“

Viimane alkoholiankur kukkus mürtsudes tollilaeva laele.

Artur F. Briggsist oli saanud väga mõtlik mees.

„Teie jätate meid vabaks?“

„Nii tundub isik kui teie ei saa kaduda. Muide, mis on nüüd klaasi whiskyga, mr. Briggs?“

Artur F. Briggs silmitses teda kaua,

„Ma ei kiru meelsasti, kapten. Aga kui te kohe ei kao, ütleksin, et teid pärgel võtaks!“

5.

„Mis asi toob teid minu juurde, mr. Briggs?“ küsis keeluseaduse ametkonna inspektor.

„Mitte pikka eesjuttu, inspektor. Teate juba ise. Olen vedanud alkoholi.“

Inspektor muutus punaseks ümmarguseks kuuliks ja see kuul naeris, nii et mr. Briggs kartis ta lõhkemist.

„Kui korrektsed on ometi seltskonna häärad! Kas usute, et meie ei tea, et meie miljonäride luksusjahtidel leidub alati kaks või kolm pudelit head vana shoti whisky?“

„Ma ei taipa õieti . . .“

„Kui te juba olete nii korrektned, mr. Briggs, noh, hea küll, ma kergendan teie südametunnistust ja määran teile kahe pudeli whisky eest 50 dollarit trahvi. Olete rahul, mr. Briggs?“

„Ütlen sada.“

„Võimatu. Aitab viiestkümnest, mr. Briggs, riigile kingituseks.“

6.

„Asi oli nimelt nii,“ seletas kapten McCurdy tollilaevalt nr. 28 joogilauas, „see Briggs oli meile võimatut konkurentsi teinud. Kuna meie salaveolaev igal pool kinni peeti, vedas tema oma kaupa takistusega. Oleksime ta ju võinud üles anda, kuid kallist alkoholist oli kahju. Ja siis — mistarvis oli meie salakaubalaevastik enesele lasknud ehitada ehtsa „tollilaeva nr. 28 . . .?“

Saatuse lainetel.

Malle Jann.

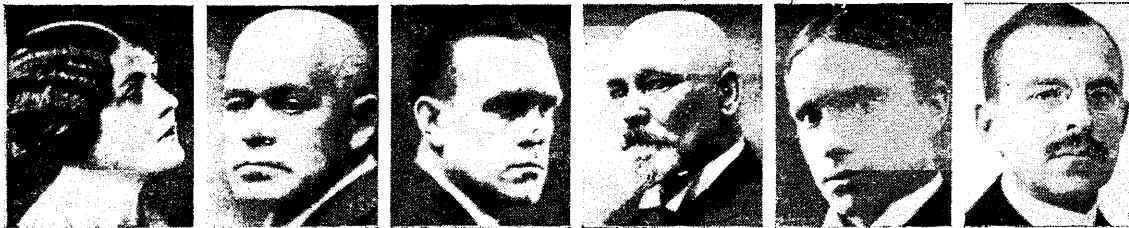
Näib sumedal ööl, et imede muinasmaa — meri!
Nii vaikne, — sealt peegeldub helkiv vaid pilvede parv,
Seal sätendab, lendab — näib linnuna, nokib kes teri,
Kuid äkki ta kustub — see täheke langev, nii harv!

Merd mässavat ihkan, kui paisuvad lainete harjad,
Ja vahused paisuvad rannale, tormised vood!
Kui kisades kaljule laskuvad lindude karjad!
Kui metsikuks muutuvad tormi ja marude hood!

Siis võrdlen end paadiga — vihaste lainete turjal,
Ma elu eest väljas — kuid kumbale kaldub siis võit?
Kas võidutseb laine? Kas ohver ma merel nii kurjal?
Või sõuan ma sadama? Tõuseb vast mulle veel koit?

Veel viimane katse! — Tuul kaljule paisata püüab
Väikest õõtsuvat paadikest — tormi käes tilluke laast!
Näkku naeran ma merele, pilkavalt vastu tal hütian:
„Ei enam mind hirmuta, jäänud su laintest vaid — saast.“

Meri mässav — on elu. Paat laintel — see oled sa ise!
Elu paiskab ja pillub — kuri, tormine saatuse tee!
Kuid leiduse avastad — tahe kui kindel ja tüse —
Siht elus on võitlus! — viib läbi sind tormist — üle vee!



Aino Kallas,
kirjanik 55 a.

Nikolai Triik,
maalikunstnik.

Ludvig Juht,
kontrabassi
kunstnik.

Karl August Hin-
drey, ajakirjanik
karikaturist.

Hans Jõgi,
näitleja Estoniast.

Ed. Tennmann,
võrdleva usutead.
prof. Tartu ül. 55 a.

Eesti avalikkude tegelaste kalender.

16. juuli :

1891 **Villem Ernits**, teadlane, karskus- ja hõimulegelane,
1893 **Aksel Hermann Rütli**, õpetaja Haaslavas.

17. juuli :

1881 **Hans Julius Kukk**, põllumees Soosaares.
1866 **Jüri Kuusik**, põllumees Imaveres.

18. juuli :

1898 **Hugo Bernhard Kikson**, ajakirjanik Tallinnas.
1878 **Jultus Lill**, rohuteadlane ja majandustegelane Tartus.
1889 **Rudolf Paabo**, advokaat Tallinnas.
1873 **Peter Perens**, põllumees Torgus.
1881 **Johann Aleksander Seiman**, õpetaja Tõsajamaal.
1896 **August Hermann Tina**, õpetaja Koorastes.

19. juuli :

1887 **Oskar Lassmann**, põllumees Laiuses.
1893 **Elli Pöder-Stukis**, näitlejanna.
1878 **Voldemar Päts**, pedagoog Tallinnas.
1894 **Heinrich Vinkel**, põllumees Tormas.

20. juuli :

1872 **Peter Albrecht**, õpetaja Antslas.
1876 **Karl Arrak**, ärimees ja ametnik Tartus.
1874 **Johan Grünfeldt**, põllumees Kirepis.
1863 **Karl Otter**, põllumees Raadis.
1888 **Gustav Reial**, koolitegelane Tartus.
1866 **Eduard Schabak**, metsateadlane Tartus.
1894 **Aleksander Schuravloff**, õpetaja Laates.
1882 **Johann Semm**, raamatukaupmees ja ajakirjanik Võrus.
1868 **Friedrich Samuel Vidik**, loomaarst Tartus.

21. juuli :

1870 **William Andreas Dampf**, kapten-ametnik Tallinnas.
1886 **Emma Leesment**, taluperenaine Tallis.
1868 **Karl Pastak**, õpetaja Tipus.
1885 **Johan Rekand**, kaupmees Mustlas.
1886 **Ella Marie (Hella Maria) Vuolijoki**, äritegelane ja kirjanik,

22. juuli :

1853 **August Allo**, vaimulik ajakirjanik Tallinnas.
1883 **Johann Karro**, põllumees Tahevas.
1891 **Nikolai Kool**, õpetaja Alatskivil.

1865 **Ernst Wilhelm Peterson**, kõster Simunas.
1871 **August Raudsik**, põllumees Pärnurmes.

23. juuli :

1873 **Johannes Preast**, käsitöeline Tallinnas.
1878 **Märt Raud**, insener, tööstustegelane.
1882 **Ernst Reinvaldt**, põllumees Järvakandis.
1883 **Aleksander Saar**, põllumees ja poliitika-
tegelane Taebas.

24. juuli :

1882 **Oskar Eduard Hinto**, insener Tallinnas.
1894 **Ludvig Juht**, kontrabassikunstnik.
1895 **August Kasak**, ametnik Missos.

25. juuli :

1877 **Alfide Ertel**, kirjanik ja õpetaja Laates.
1888 **Artur Robert Kass**, põllumees Pärnu-
Jaagupis.
1896 **Aleksander Kurvits**, riigiametnik Tallinnas.
1867 **Anton Friedrich Schulzenberg**, arst Tar-
tus.
1884 **Kustas Utuste**, kaitseväelane Tallinnas.

26. juuli :

1886 **Gustav Matto**, õpetaja Narvas.
1883 **Jaan Mägi**, loomakasvatuse professor.
1900 **Arnold Vaino**, näitleja Tallinnas.

27. juuli :

1885 **Gustav Mootse**, õpetaja Kastre-Võnnus.
1871 **Jultus Bernhard Mäns**, kirjastustegelane
Tallinnas.

28. juuli :

1867 **Marie Koppel**, ajakirjanik, seltsitegelane
Päris.
1894 **Johan Leppik**, diplomaat.
1892 **Villem Ormisson**, maalikunstnik.

29. juuli :

1883 **Hendrik Anso**, riigiametnik Nõmmel.
1878 **Eduard Tennmann**, võrdleva usuteaduse
professor.

30. juuli :

1866 **Karl Larens**, merendustegelane Käsmus.
1899 **Georg Lideman**, põllumajandustegelane
Tallinnas.
1895 **Paula Elfriede Loosberg**, seltskonnatege-
lane Tallinnas.
1895 **Jüri Niksmann**, orkestrijuhht Tartus.
1885 **Jaan Rütman**, ärimees ja ühistegelane
Raplas.

31. juuli :

Oiga Wulff, ametnik Vana-Otepääl.



Bernh. Mäns, Joh. A. Karell, J. Kuuskmann, Juh. Pütssepp, Jakob Adam'au, A. Suurkask, Karl Pastak, T.E.K.Ü. (Päeva- Nõmme tööst. Koigi alg. kunstnik, õpet. võimlemise- ja autor-kirjastaja P. K. Est. Öisu lehe) dir. täiendusk. juh. õpetaja Järvam. Tartus. tantsuõp. Tartus Viljandis 60 a. Piimandk. õp.

1. august :

1870 **Albert Burmeister**, maletaja Tallinnas.
1898 **Rahel (Amanda Aurelie) Oibref**, tantsijanna.
1891 **Karl Aleksander Reimann**, ühistegelane Tallinnas.
1886 **Emil Vesterinen**, metsateadlane Helsingis

2. august :

1891 **Jaak Jakobson**, ühistegelane Pärnus.
1878 **Aino Julia Maria Kallas**, kirjanik.
1893 **Jakob August Kuuskmann**, õpetaja Nõmkülas.
1859 **Johan Nyman**, köster ja õpetaja Noarootsis.
1880 **Paul Olak**, ajakirjanik ja dramaturg.
1887 **August Rondik**, põllumajandustegelane Vaekülas,
1879 **Rudolf August Vallner**, rohuteadlane Tallinnas.
1893 **Jakob Adam'au**, võimlemise- ja tantsuõpetaja Tartus.

3. august :

1895 **Arnold Viifmann**, põllumees Väinjärves.

4. august :

1884 **Mihkel Juhkam**, poliitikatgelane Rakveres.
1867 **Johann Ploompuu**, põllumees Harkus.
1872 **Samuel Sommer**, asundustegelane.

5. august :

1881 **Jakob Mikiver**, käsitöölaine Loksal.
1898 **Juhan Pütssepp**, õpetaja-kunstnik Tartus.

6. august :

1890 **Jakob Aljas**, õpetaja-omavalitsustegelane Jõgisool.
1890 **Julius Ed. Hummel**, ametnik Amblas.
1892 **Hans Jõgi**, näitleja Tallinnas.
1891 **Harald Perli**, arst Tallinnas.
1872 **Mari Raamo**, seltskonnategelane Tallinnas.
1858 **Johannes Raudsepp**, köster Rāpinas.
1884 **Jüri Vilson**, põllumees Kaius.

7. august :

1896 **Georg Leets**, kaitsevāgelane Narvas.
1889 **Mārt Meel**, põllumees Suure-Kõpus.
1879 **Johannes Jultus Sirk**, õpetaja Võrus.
1873 **Anton Suurkask**, seltskonnategelane Viljandis.
1884 **Nikolai Triik**, maalikunstnik.
1891 **Martha Vinkel**, taluperenaine Tormas.

8. august :

1892 **Rudolf Aleksander Möllerson**, riigiametnik Tallinnas.

1880 **Georg Parn**, õpetaja Toris.

1874 **Jaan Saalverk**, põllumees Kurnas.

1870 **Hendrik Zernask**, põllumees Rāpinas.

9. august :

1867 **Hendrik Anniko**, köster ja poliitikatgelane Kullamaal.
1879 **Ludmilla Hellat-Lemba**, lauljanna ja lauluõpetaja.
1867 **Jüri Kopelman**, käsitöölaine New-Yorgis.
1853 **Johan Koilt**, köster Väike-Maarjas.
1896 **Paula Neumann**, konisertlaulja Tartus.
1894 **Alfred Väinola**, omavalitsustegelane Võrus.

10. august :

1899 **August Kisla**, õpetaja Viljandis.
1876 **Jüri Markson**, omavalitsustegelane Pärnus.
1870 **Karl Stalte**, liivi tegelane Ires (Lāfi).

11. august :

1877 **Jaan Kudeviita**, ärijuht Türiil.

12. august :

1877 **Johann August Karoll**, õpetaja Nõmmel.
1862 **Kustav Kook**, põllumees Alatskivil.
1879 **Alice Päis**, seltskonnategelane Rannus.
1866 **Jaan Saül**, põllumees Kuigatsis.
1885 **Juhan Simm**, helikunstnik.
1890 **Herman Sumberg**, advokaat Tartus.
1880 **Peeter Tamm**, kohtunik Elvas.

13. august :

1889 **Johannes Rafassepp**, õpetaja Rae vallas.

14. august :

1873 **Ernst Habicht**, põllumees Paikülas.
1861 **Villem Karp**, piiritustööstustegelane Tallinnas.
1896 **Voldemar Luksepp**, ametnik Rakveres.
1896 **Theodor Luts**, tantsuõpetaja ja filmitegelane.
1903 **Robert Peenemaa**, viiulikunstnik Püssis.
1896 **Jaan Siirak**, maalikunstnik.
1894 **Robert Sinka**, arst Tartus.
1889 **Otto Tief**, advokaat ja riigitegelane.

15. august :

1864 **Jaan Ader**, põllumees Kavastus.
1863 **Mats Hansschmidt**, õpetaja Laiksaares.
1875 **Karl August Hindrey**, ajakirjanik ja karikatürist.
1899 **Georg Lember**, põllumees Kogulas.
1860 **Samuel Sabre**, õpetaja Koiolas.
1898 **Mihkel Siim**, põllumees ja ühistegelane Are vallas.

Kalliskivid.

Austria kirjanik **Myra Gruhenberg.**

Juveelikaupluse ees peatus tore auto. Temast väljus peen härra, kes tundjapilgul silmitses vaateakent. Vaateakna paraadese, raamatu teemant, näis äratavat ta tähelepanu. Mees astus ärisse hinda kuulama. Omanik ruttas oma kontorist üllast võõrast isiklikult teenima.

See vaatas toredasti sisustatud ruumis nähtava meeleheaga ringi.

„See on äri minu maitse järele,“ seletas ta. „See stiilikas vaateaken, see hurmav sissesead, uksehoidja erariides detektiivina, kes mind salajas silmas silmas peab.“

„Teil on terav pilk,“ tähendas juveler.

„Seda vajatakse meie ametis,“ vastas härra. „Olen teie ametivend: juveler. Ja sõitsin siia Amsderdamist haruldasi kive ostma.“

Ta ulatas nimekaardi, mida teine luges nähtava meeleheaga.

„Teie leiaste minu ärist, mida otsite, härra peadirektor.“

„Selle mulje olen ka ise saanud,“ vastas see viisakalt.

Ta laskis enesele ette laduda väärtuslikuimad kivid ja valis tunnipikkuse valiku järele välja teemandi, smaragdi ja musta pärli. Äärmine hind, mis omanik määras, oli nelisadakaheksakümmendkuus tuhat franki.

„Mõtlen üle öö veel järele,“ ütles peadirektor. „Ütlen teile homme oma otsuse.“

Sügavasti kummardades saatis äriomanik ta auto juurde.

Esemete kõrge hinna juures oli arusaadav, et äriomanik Grand hotellist, kus peadirektor elas, diskreetselt teateid palus. Ta kuulis, et võõras juba nädalaid linnas viibis, suuresti elas ja kõik arved täpselt maksis tshekiga Tsentraalpanga peale.

Nende informatsioonide järele ei olnud põhjust peadirektori aususes ja rikkuses kahelda. Aga juveler teadis kogemustest, et iial ei suuda inimene küllalt ettevaatlik olla, ja otsustas valvele jääda.

Järgmisel päeval ennelõunat sõitis tore auto jälle juveeliäri ette. Uksehoidja kuulis, et peadirektor autojuhile käsu andis ooperi looshi jaoks temale pääsmed lunastada ja talle siis siia järele tulla.

Võõras laskis enesele veel kord valitud kive näidata.

„Hea küll,“ ütles ta, „ma ostan need kivid.“

Ta võttis tshekiraamatu ja täitis tsheki. Ei paistnud tähelegi panevat, et äriomanik ja uksehoidja mundris peituv detektiiv mõistvalt pilke vahetasid.

Pikkamisi ütles ta: „Lasksin Tsentraalpangale juba teatada, et raha minu tsheki jaoks, nelisadakaheksakümmendkuus tuhat franki, valmis hoitaks. Palun teid aga, et igal juhul sealt veel kord järele küsiksite.“

Äriomanikul veeres kivi südamest. Ta ise helistas pankka.

„Muidugi,“ vastati pangast, nelisadakaheksakümmendkuustuhast franki on härra peadirektori tsheki jaoks valmis.“

„Ma saadan tsheki nüüd kohe inkassosse,“ ütles äriomanik.

„Palun,“ vastati pangast, „raha on valmis.“

Röömsasti tuli ta ostja juurde tagasi.

„Palun teid,“ ütles see, „mulle seniks veel luba anda siin viibida, kuni mu auto tagasi tuleb.“

See meeldis äriomanikule. Tema oli umbusaldava loomuga ja ei oleks väärtusi kõigele vaatamata meelsalt enne käest annud, kui käskjalg rahaga saabus.

Salajas läks ta veel kord aparaadi juurde, et järele küsida, kas ta käskjalg juba pangas on.

„Jah,“ vastati pangast, „maksime talle praegu raha välja.“

Peadirektor oli vaheajal ukse ette läinud ja vaatas närviliselt ringi, kas auto juba ei tuleks.

„On teie käskjalg raha juba saanud?“ küsis ta.

Juveler kohmetas.

„Praegu ju küsiste pangast järele?“ lisas peadirektor.

„Tõsi,“ möönis juveler. „On otse imetlemisväär, kui teravasti te tähele panete.“

„Seda nõuab minu amet,“ vastas võõras nagu eilegi.

Samal hetkel sõitis auto ette.

„Kas saite looshi?“ küsis peadirektor.

„Viimsel hetkel,“ vastas autojuht.

Tore võõras võttis juveelid vastu ja jättis südamlilikult jumalaga. „Nägemiseni!“ ütles ta veel ära sõites.

Juveler hõõrus lõbusasti käsi. Oli teinud head äri.

Helises telefon. Tsentraalpank soovis rääkida peadirektoriga.

„Ei ole siin, ehk sõitis Grand Hotelli.“

Kaks minutit hiljem helistati pangast uuesti. Seekord sooviti rääkida juveleriga. Kuidas käskjalg välja nägevat, kelle ta raha järele saatnud.

Hämmastudes vastas juveler:

„Saatsin oma raamatupidaja, vanema, palja peaga härra. . .“

„Jumala eest,“ kisendas pangahärra, „selle ma lasksin vangistada.“

Juveler kihutas autoga panka. Jõudis parajasti sinna, kui pangas vanalt raamatupidajalt vabandust paluti.

„Pidin ometi uskuma,“ ütles pangaametnik, „et olete petis, sest et sama suur tshekk viis minutit varem oli välja makstud. Minule teatati vaid ühest tshekist, ja ainult ühe jaoks oli katet.“

Juveler minestas.

Ärgates laskis ta enesele kõik üksik asjad teatada. Aga mis see aitas, et ta pangaametniku kirjelduse järele tsheki esitajas ära tundis autojuhi?

Juveler oli iseloomult umbusaldav inimene. Ja sellepärast teadis ta ette, et ei „peadirektorit“ ega tema kaaslast kunagi kätte ei saada.

Viktoria kosed.

Saksa rändur *Lily Krug.*

Mina asun — muidugi teadvusetult — asjade kallale alati suurimate ootustega. Nõnda ma küsisin juba kümneaaastasena, kui esimest korda nägin Rheini ja tema künkaid: „Kus on siin siis mäed?“ Mina mõtlesin oma tasase-maa-mõistusega, et mäed kasvavad üles taevasse. Neapolis ei mõistnud ma, kuidas võidi öelda: „Neapoli näha ja siis surra.“ Minu ootused on kaugelt ületanud ainult Himalaja org ja — Viktoria kosed Rhodeesias

Need on kirjeldamatud oma majesteetlikkuses. Seal tahaks palvetada ja luuletada. Seal tõstetakse inimene temast enesest kõrgemale. See on nagu muinasjutt tuhat ühest õöst.

Byron ütleb: „Põrgu täis vett! Milles kõik keeb, keerleb, susiseb ja käärib — lõpmatutes valudes!“

Mida pidi tundma dr. Livingstone, inglise misjonär, kui ta aastal 1855 kanuus Zambesi jõge mööda üles sõudis ja jõgi äkki oli kadunud. Ta kuulis mürinat ja pöörinat. Põlvili lastes ja kätele toetudes vaatas ta ettevaatlikult alla, ja nagu vulkaanist susises vahusuits talle alt vastu. 400 jalga kukuvad veed järsult alla, 400 jalga kõrgele pritsib valge vaht üles taeva poole. Ta ritis kosed Viktoria koskedeks, inglise kadunud kuninganna auks.

Leidub sadandeid mägestikke. Aga veekoski võib lugeda sõrmedel. Kosed, nagu Viktoria-kosed, mis raamitud troopika taimestikust, dshunglist, kus kõik õilmitseb,

lopsendab, väätleb — puudutamatu inimekäest — ühes looduse sünnitatud suurepäraste väljavaatekohtadega on kirjeldamatu iluga imed. Mis on nende vastu tarretud mägihiiglased, mil pole häält, mis ei ela, vaid sageli paistavad papist näiteseintena? Need vaikivad kolossid, mis inimese ümbruse teevad nii kitsaks, et mõnikord ei julge hingatagi, mis on rõhuvad ja rõövivad inimeselt kauguse, laiuse!

Eel vihmaaega, mis algab detsembrikuul, on Zambesis allakukkuvat vett vähem. Ainult siis näha sooni ja sügavaid kraave, neid haavu, mis allakukkuvad veed igaviku jooksul basaltkaljudesse on kaevanud ja söönud. Ükski päevapilt ei saa seda looduse imetööd jäljendada, sest et kõrgele ülespritsiv vett seda ei luba. See on mõnes kohas nagu taevasse ulatav samm, nagu Jumala sõrm.

Ma olin nahani märg, kui rändasin läbi vihmametsa: paljajalu supeltrikoos ja gumimimantliga: Seal on igavene vihmasadu. Kuid see vihm ei tule pilvest, vaid tuleb alt. Maini-kosed kõik on määratumad. Valgena ja rohelisena pritsib, lumistab, vahutab vesi alla: järsult, harva katkestatud mõnest kaljunurgast, kust siis valge vaht veel kord hõisates pritsib taeva poole. Kõiges selles pildis peitub selline rõõm ja kiitus Jumalale, selline majesteetlikkus ja draamatika, millist võimatu on kirjeldada. Ja selle kohal igavene vikerkaar, mis ajuti kahe- ja isegi kolmekordistub!



Insener Märi Raud,
Riigi põlevkivitöös-
tuse juhataja, 55 a.

Rudolf Paabo,
vannutatud advokaat
Tallinnas.

Otto Tief,
advokaat ja riigikogu
liige Tallinnas.

Arnold Vaino,
näitleja Estonia
teatrist.

Johan Sirk,
Võru linna algk. ja Pärnu
Maavalitsuse
tööstusk. õpetaja.

Jüri Markson,
Pärnu Maavalitsuse
esimees.

Ümberringi ürgmets, järsud kaljud, loodus pühaävariides! Siin ei ole asi nii kui Niagara koskede juures, kus inimeste käed palju on ära rikkunud. Siin pole ainustki maja, ainustki lifti — siin ei dollarda ega kelgi keegi. Inglise valitsus ei luba jumaliku loodust vähemutki muuta. Hädavajalik sild, mis ühelt kaljult viib teisele, millela ma ei pääsekski ida poolsete koskede juure ja mis arhitektooniliselt on hea, eksitab siiski siin imetoredas looduses. Siin ei tohi ühegi inimese käsi jumaliku katkestada.

Paistab, nagu ei sobiks meie, valged, siia maastikku. Maa pärisrahva pruun värv sobib siin paremini.

Ma olen nagu kaljukits 400 jalga alla palmimetsa roninud, kus kõik on täisväärtuskasvused, kus kõik elab ja hullab, naerab ja öitseb, nagu seda võib näha vaid dshunglis. Seal jõudsin „Boiling Poti“ juure, kus kõik keerleb ja keeb ja mühiseb ja kohiseb nagu nõiaköögis. Siis läksin edasi idapoolse kose juure, kus ühesugune kohin õhku väristab ja imetaolikul viisil närve rahustab. Kui vaadatakse keevasse sügavikku, siis tunneb inimene, nagu peaks ta sinna alla hüppama. —

Vetel on magneediline külgetõmbejõud.

Vikerkaar-kosed on imetaolikud, majesteetlikud, dramaatilised. Kõik väljendused sobivad, kuid ei ütle ometi midagi. Selleks on keel liig vaene. Koht, kus Kuradi-kosk ja Maini-kosk sügavuses uue Zambesi-sängi sünnitavad ja kus ta metsikult ja ärevalt ennast edasi keerutab kahe musta, kitsa kalju vahelt — on vaevalt veel pärit maailmast. Igavene vikerkaar näib olevat sild taevasse. Ja seda kõike vaadata täiskuu paistel, on muinasjuttude muinasjutt.

Ma sõidan väikeses kanuus, milles paadimehed seistes sõuavad, piki Zambesi suurepärasteid kaldaid, mis on Niili kallaste sarnased. Silmitsen pruune pesijaid, kes lõbusasti töötavad ja kellele nende eebenipuust ja elevantilust nõõbid kõrvades ja ninades hästi sobivad. Nende pilusilmad ilmutavad selgesti Mongoli tõu märke. Missugused rahvad elasid siin küll aasta-tuhandete eest — kes on Zambabve-varemete ehitajad olnud, mis seisavad siin koskede lähedal? Igavene mõistatus! Hiigelsuur põlisvana boababpuu, mille ümbermõõt on 22 jalga, teaks seda võib olla jutustada . . . Tema suured, pepsiinisisaldavad, valgepuudrilised viljad arstisid võib olla juba ammu unustatud aegadel kõhuhaigeid terveks . . .

Siin kohtad sa hiigelsuuri ahve ja kõige



Rudolf Möllerson,
välismin. administra-
tiivosakonna direk.

Mari Raamot,
Naiskodukaitse
esinaine.

Rahel Olbrei,
„Estonia„ teatrist.

Dr. agr. Jaan Mägi,
Tartu ülik. põllum.
loomakasvat. prof.

August Tina,
Kaagvere algk.
juhataja Võrumaal.



Voldem. Luksepp. Ludmilla Hellat-Rakvere ühishai-gekassa asjaajaja. Lemba, laulj.; ja lauluõp. Tallinnas
 Juhan Karu, raamatukaup. trükoja oman. Pärn.
 Elli Stukis-Pöder, Vanemuise teatri oper. juht, näil.
 August Kisla, õpetaja Viljandis.
 Emma Leesment, taluperenaine Tallis.

kirjumaid liblikaid, ja toreda kasvuga mehed pakuvad sulle müüa karusnahku naeruväärt odava hinna eest. Kahju ainult, et valitsus nende väljaveo on ära keelanud suu- ja sõrakatku kartusel. Muidu võiks siin omandada odava kasuka. Teises küljes

haljendavad palmide ja hiigelsõnajalgade ehtes Livingstone kose saared.

Ühtki koske maailmas ei saa võrrelda Viktoria koskedega. Ja inimesele ei taha see kuidagi meeldida, kui ta sealt peab tagasi tulema äripäevasse.

Teatri hädad.

Vene kirjanik **M. Sostshenko.**

Ei ma taha, vennas, jumalamuidu vaielda, kes teatris tähtsam on: näitleja, lavastaja või isegi kulissitöölaine. Tõsiasjad kõnelevad alati enese eest.

Lugu sündis Saratovis või Simbirskis, lühidalt, kusagil Turkestani lähedal. Linna-teatris.

Seal mängiti ooperit. Peale näitlejate hea esinemise oli selles teatris tegev ka montöör Ivan Kusmitsh Mjakishev.

Ühisel kogupildil, kui teater 1923 fotografeeriti, lükati meie montöör kuhugi nurka: tehniline abipersonaal, öeldi.

Montöör Ivan Kusmitsh Mjakishev ei vastanud midagi sellele solvamisele, aga ta hinges peitus teatud jämedus.

Ja siis järgnes see. Oli Glinka „Rustan

ja Ludmilla“ esilavastus, dirigent maestro Katzmann. Ja veerand tundi enne kaheksast külastasid montööri kaks preilit. Kas ta nad kutsus või tulid nad ise, on teadmata. Nii siis ilmus kaks preilit, kes temale hirmsasti silmi tegid ja siis palusid neile saalis platsid anda; tahtsid etendust näha.

Montöör ütleb:

„Meelsasti. Muretsen kohe kaks piletit. Istuge seni siin minu masinapoes.“

Ja läheb mõistagi kohe direktori juurde.

Direktor ütleb: „On esilavastus ja publikut palju. Iga platsi vajatakse. Ei saa.“

Ütleb montöör: „Ah nii, ei saa, siis ei mängi ka mina. Ei valgusta teie produktiooni. Siis näeme, kes meist tähtsam on ja kes tuleb ülesvõtmise puhul paigutada nurka. Mängige minuta!“

Ja läheb oma poodi tagasi. Keerab tule kinni, paneb oma poe lukku, istub seal ja mängib — tüdrukutega.

Siin toimub endastmõistetavalt vormilik obstruktsioon. Direktor jookseb ringi. Publik mõirgab. Kassapidaja karjub, kardab, et keegi temalt pimedas raha üle lööb. Ja tenor, kes harjunud on, et teda alati esimesel kohal fotografeeritakse, läheb direktori juurde ja teatab oma tenorihäälega:

„Mina pimedas tenorit ei laula. Kui pime on, ütleb ta, lähen minema. Minu hääl



Johan Nymann, köster-organist Noarootsis.

Aleks. Schneider, polit. tulefõrje. III priisim. ül. abi.

on, ütleb ta, mulle kallis. Laulgu see koera-
poeg montöör!“

Ütleb montöör: „Minu pärast ei tarvitse
ta laulda. Vilistan temale. Kui ta laseb
enda fotografeerida keskpaigas, siis laulgu
ta ühe käega ja pangu lambid teisega põ-
lema. Vaata mul peategelast: Mõtleb vist:
tenor, ja mina valgustagu teda. Härrasid
pole meie päevil enam vaja!“

Loomulikult läksid nad käsitsi kokku.

Äkki ilmub direktor ja ütleb: „Kus need
kuradi tüdrukud on? Hukutajad niisugused.

Küll nad juba kuhugi mahutaks, et tont
nad võtaks!“

Ütleb montöör: „Siin nad on, need ku-
radi tüdrukud. Aga hukutajad pole nemad,
see olen mina. Silmapilk, ütleb ta, annan
valguse. Põhimõttelikult ma valgust kinni
ei pea.“

Ja andis kohe valguse.

„Alake,“ ütles ta.

Ta tüdrukutele anti head platsid ja eten-
dus algas.

Ja nüüd kaalutlege ise, kes küll teatri
komplitseeritud mehhanismis on tähtsaim.

Ninon.

Saksa kirjanik *H. zur Mühlen.*

Ninonil polnud moodsat välimust. Tal
olid süttud, pisut tarretud sinisilmad tihe-
date kulmukarvadega ja pikad, lainelised
juuksed, mis ulatasid talle põlvini. Ta kan-
dis pitsikleiti ja väikesi kuldkingi; ta pu-
nane suu naeratas järjest ja näitas selle-
juures oma lumivalgeid pärlihambaid.

Markii oli Ninoni tellinud Pariisist. Kui
väike Greeta kutsuti saali, lesis Ninon,
siidipaberisse mähituna, suures pappkarbis
ja naeratas.

Ja emagi naeratas ning ütles väikesele
Greetele:

„Vaata nüüd oma ilusat nukku. Markii
tellis ta nimelt sinule. Täna teda selle eest
ilusasti.“

Väike Greete oli viisakas laps. Andis mar-
kiile kätt ja ütles: „Täna väga!“

Ema võttis nuku pappkarbist ja pani ta
väikesele Greetele sülle.

„Nii, ja nüüd mine mängima, mu lem-
mik!“

Mispärast ütleb ema temale ikka „mu
lemmik“ ja „mu südamekene“, kui markii
viibis tema juures? Väike Greete ei tajunud
seda. Ta hoidis nukku kõvasti süles ja sei-
sis keset tuba sambana.

„Nuku nimi on Ninon,“ ütles markii.

„Mispärast?“ küsis väike Greete.

„Sellepärast, et ühel imeilusalt proual oli
selline nimi, proual, kes täpselt on sinu
armsa ema sarnane.“

Ema naeris tasakesi, üsna tasa ja õrnasti,
ja väike Greete märkas esimest korda, et
ema oli tõesti ilus oma punaste põskedega,
magusa naeratusega ja säravate silmadega.

Naljakas, kui isa kohal viibis, polnud ta
iaal nii ilus. Ja siis polnud ta ka väikese
Greete vastu kunagi nii hea.

„Mine nüüd, mu lemmik,“ kordas ema,
ja väike Greete läks lastetuppa.

Ta asetas Ninoni nukutoolile ja silmitses
teda seal kaua. Õieti ollakse üheksaastasel
juba liig vana nukkudega mängimiseks.
Tõsi küll, must nukk, isa kingitus, on talle
armas; näib nii elavana. Aga see peen
daam siin. Vaevalt julged teda puudutada.
Tal on isegi helmed kaelas, helmed, mis
sarnanevad neile helmedele, mis ema hil-
juti esimest korda kandis. Täna on need
emal kaelas; ainult kui isa kodus on, ei
kanna ema neid iialgi.

Mispärast esineb ema teistsugusena, kui
isa on kodus? Armas, hea, alati väsinud isa.
Isagi ei salli markiid, samuti kui väike
Greete; ta ei tea isegi, miks ta hirmu tun-
neb, kui markii neid külastab.

Väike Greete silmitses nukku. Ei, nukk
talle ei meeldi. Naeratab nii kurjalt kui
koer, kes näitab hambaid. Ja mispärast
peab olema ta nimi Ninon? Ja mispärast
ema naeris ja nii rõõmsa näo tegi, kui mar-
kii seda ütles?

Täiskasvanud on veidrad. Ei neist saa
aru. Täna lõunal palus isa ema: „Tule mi-
nuga, mul on parajasti aega ja ilm on nii
ilus. Teeme lõbusõidu maale!“

Ja ema surus käed laubale ja vastas:
„Sa ju tead, et mul on peavalu! Heidan
voodisse ja magan.“

Isa silmitses teda nii kummaliselt, ja tema
hea, kortsus nägu muutus nii valjuks. Tema

häälggi oli nii kare, et väike Greete ehmatas, kui isa ütles: „Sul on nii tihti peavalu, Doris; peaksid kord ometi arstilt küsima nõu!“

Väike Greete sai isale peagu pahaseks, sest eks ole tõsi, kui inimene on haige, siis peab tema vastu ometi olema hea ja ei tohi temaga rääkida sellisel toonil?

Ta vaatas hirmunult vanematele. Isa pea oli vajunud longu; ta nägi äkki välja nagu vana mees. Ema aga vaatas temale üsna metsikult ja viltukistud näoga, nagu oleks ta tahtnud teda lüüa.

Hiljem oli isa autoga välja sõitnud ja ema telefoneerinud. Nüüd ei paistnud ema enam haigena, vaid ainult vihasena, sest, nähes väikest Greetet, ta kisendas:

„Mis sa mind alati jälgid, mine oma tuppa!“

Väike Greete ohkas ja silmitses Ninoni. Mispärast on markii temale selle nuku kin-kind? Ta on ju täitsa võõras inimene. Teised tuttavad, kes majas käivad, ei kingi temale ial midagi!

Ja äkki tunneb väike Greete, et ta äkki läks palavaks ja et kuumad pisarad talle tulid silma. Ta vihkas markiid ja vihkas ema ja vihkas kõigepealt Ninoni, kes naeratahes istus tema ees, helmed kaelas.

Ta polnud veel ial kedagi vihanud, ja



Juhan Simm, helikunstnik.

see tegi talle valu. Ta tundis: kui ma nüüd midagi ei tee, siis lämbun!

Ta tõusis, haaras Ninoni kätte ja paiskas ta kõigest jõust põrandale, nii et kõik klirises. Ninon lamas purustatud näoga, ainult ta suu naeratas veel ja näitas oma pärlihambaid, ja üks ta tarretuist sinisilmadest veeres vurinal üle põrandale ja jäi viimaks Greete jalgade ette seisma.

Jgaviku sümfoonia.

Meid kõiki ümbritseb imesuur sümfoonia. Heliseb ja kõneleb. Me ei oska teda kuulda oma maiste kõrvadega, ja nagu puudub peegel, mis ümbruse pildid rikkalikumalt kinni püüab ja meile ilusamani tagasi annab kui meie väikesed inimsilmad — kõik need miljonid silmad ei saa teda näha, selle kuulmatu igavikusümfoonia väsimatut helimeistrit. Meie ei tea, kust ta tuli, ja ei tea, millal ja kuidas ta suurepärased motiivid kord viimastest helisõlmedest vabanevad.

Maailmakauged päikesed mühisevad oma laulu ürgpäikeses ümber ja on meile ometi vaid väikesed sädelevad tähed. Nägemata tite niitide küljes tantsib planeetide nägematu vurrimäng kõige oma olemise ja saamisega. Kas see ei ole muusika?

Kui kevadel esimesed kannikesed oma sinisilmad avavad, kui väikene mardikas enese kõrgel lillevarrel võimleb väsinuks ja enesele siis mõnel peidetud lehel voodi valmistab, et unistada magusõndsast saamisennelmat, või kui pärast kevadevihma pisikesed tilgalaternad kõigis vikerkaarivärvides okstel hällivad — kas see ei ole muusika?

Meie kõik heliseme tasakesi kaasa omal tähel ja kanname kätki ning puusärgi vahel ise oma rinnus tuhandekeelelist kannelt. Oh et me õpiksime neid helisid üksteisega kooskõlasse seadma armastuses ja kannatuses — meie, maised inimesed kõik —, siis me oleksime igavese meistri surematuse-sümfoonias kõige kaunimaks lauluks.

Sõidul.

Austria kirjanik **H. K. Breslauer.**

„Täpselt,“ ütles paks härra kõhnale, kui hurmav noor daam kupeeukse lahti kiskus.

„Oo, siin on veel küllalt ruumi,“ hüüdis noor daam. „Tule, Alfred, see on ilus juhus. Sina istud siia ukse lähedale nurka.“

Ettevaatlikult lükkas ta ühe noore mehe kupeesse; see kobas viivitades pinki, enne kui ettevaatlikult nurka istus.

„Kas rõõmustad, Alfred?“

„Sina oled nii hea, Irmgard!“ naeratas pime tänulikult.

„Kohver pange üles võrku,“ pööras noor daam pakikandja poole. „Nii, Alfred, sinu kohver on just sinu kohal . . .“ ja härra poole pöördes ütles ta võluva armastusväärilisusega: „Palun, ärge laske endid eksitada; minu vend teid vististi ei tülitä.“ Ta heitis pimedale õrna pilgu ja lisas kurtvalt: „Tema on otse hämmastusväärselt iseisev.“

„Oh palun — palun . . .“, urises kõhn härra.

„Täna, Irmgard,“ ütles pime tasa. „Teravita ema . . .“

Ja vend ning õde jätsid jumalaga.

Paks härra vaatas tusaselt kõhnale, kehtitas õlgu ja süvenes ajalehesse.

Pime istus vaikselt oma nurgas.

Mõne tunni pärast võttis ta prillid silmade eest.

Ta silmad olid kinni, silmalaud paistetanud ja punased, nurkadest sinikaskollased, mille nägemine kõhna härra suust meelitas välja ehmatushüüde.

„Andestage,“ pomises pime ja näppis taskurätiga silmi; „vabandage, ma unustasin, et ma pole üksipäi.“

„Ei, ei,“ rahustas teda paks härra, „kui teile prillid vaeva teevad . . .“

Pime raputas pead.

„Täna, olete väga lahke. Prillid ei tee mulle vaeva.“ Ta pani prillid jälle ninale ja tegi väsinud käeliigutuse. „Irmgard ütles mulle, kui hirmsad mu silmad on . . .“

„Teie õde?“

„Jah. Palusin teda mulle ütelda tött. Peab ju teadma, milline välimus sul on, kui ei taha saada oma kaasinimestele pahanduseks.“

„Teie teete asja hullemaks kui ta on,“ lohutas teda paks härra.

„Oh, tean . . ., tean kõik. Irmgard ei petnud mind.“ Ja tasamini, nagu rääkides

iseenesega, sosistas ta õrnasti: „Tema on ingell!“

„Kas sõidate kaugele?“ küsis kõhn härra.

„Udinesse.“

„Hm,“ pomises paks härra.

„Sugulaste juurde!“

„Ja ei karda — nii üksipäi?“

„Karda? Ei! Inimesed on ju nii abivalmis. Iial pole mind lastud tunda, et olen pime. Paraku ei saanud minu õde kaasa tulla. Pidi jääma ema juurde. Ja siis — olen selle maa kord juba maha sõitnud, mitu aastat tagasi . . .“

Tund kadus tunni järele.

Pime ei liigutanud.

Magas.

Alles kui juba hommik hakkas hämaruma, tõusis ta pikkamisi ja vaatas kella.

„Tunni pärast oleme piiril!“

„Jah,“ noogutas paks härra lõdisedes.

„Kummaline,“ arvas pime, „et teie ei karda!“

„Karda?“

„Raha pärast!“

„Raha pärast?“ kähvas kõhn jalule.

„Muidugi. Nägin selgesti, kuidas te pingipolstri naha lahti tegite ja raha selle alla peitsite.“

„Teie . . ., Teie . . . olete . . .“, paksu alumine huul tõusis püsti.

„Pidi olema suur summa!“

„Näete und!“ hüüdis kõhn.

„Sama vähe kui olen pime. Mis väärtus on teile minu vaikumisel?“

„Härra . . .!“

„Kahekümneviie minuti pärast on see juba hilja!“

Paks ja kõhn istusid nõutult.

„Kas olete rahul viietuhande dollariga?“ küsis paks natukese aja pärast.

„Valk ja pauk, peab teil aga olema suur summa kaasas. Moh, ütlemele seitsetuhat, ja mina olen ikka ja alati pime!“

Ruttu võttis kõhn mees rahad peidust, kuna paks ukسلävel seistes valvel oli.

„Vaadake,“ muigas pime, kui oli saanud oma osa ja kõhn muu osa jälle oli ära peitnud, „mina teen seda palju praktilisemalt.“

Ta pistis rahapaberid ümbrikku, murdis selle keskelt kokku ja lükkas sügavale aknapraosse.

„Lihtne, mis? Kui jõuame üle piiri, aitab keppiga pisut järele, avan alt põranda-

klapi ja tõmban ümbriku jälle välja. Murdmine on tarvilik, et ümbrik sees kinni jääks ja enneaegu alla ei kukuks, sest mõnel tolliametnikul võiks mõte tulla alt kord järele vaadata!"

Paks oli keeletu.

"Ja . . . ja kuidas on lugu teie silmadega?" küsis kõhn viha pärast vabisedes.

"Sama lihtne. Kunstlik põletik ja pisut minki. Näeb hull välja ja mõjub väga. Eriti daamide juures saavutasin suurimat menu. Jah, ajasin äri viimati Helveetsia piiril ja töotan täna esimest korda siin.

"Pruudi?"

"Jah, tema istub daamide kupees ja tunneb vististi igavust, see vaene. Mina ei tee sellist sõitu nimelt iialgi üksipäi. Ilus naine ja kahetsusväärne sant, see on ju nii liigutav ja piirikontrollis ollakse siis ka palju vastutulelikum."

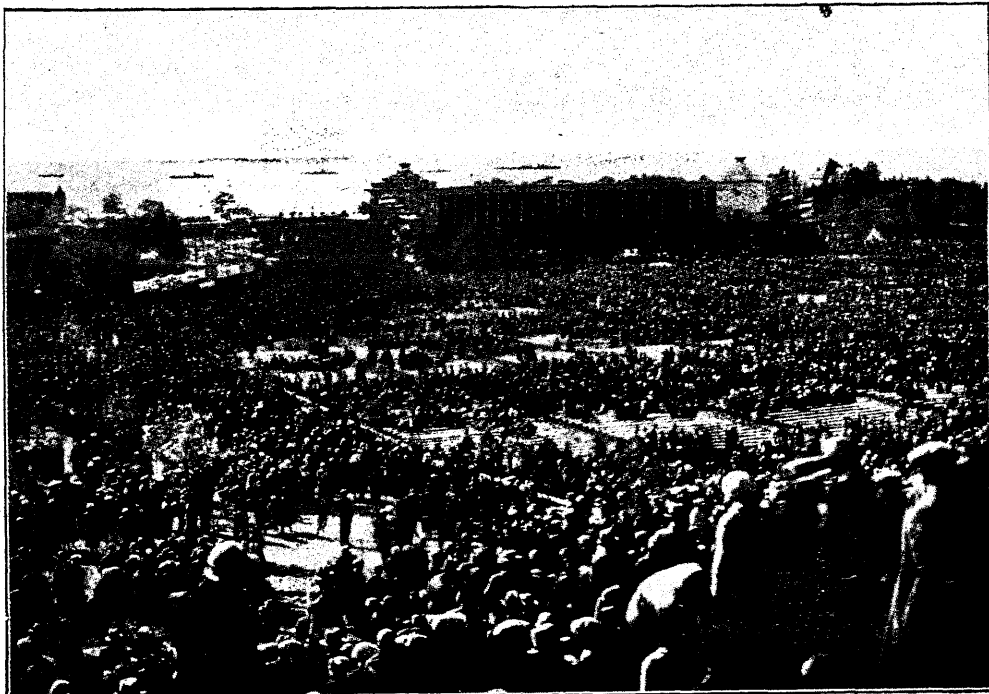
Pime tõusis, avas ukse ja hüüdis kaeblikult:

"Irmgard-Irmgard-tule ometi minu juurde!"

Naeratades astus hurmav noor daam kupeesse.

"Magasid hästi, Alfred?"

"Väga hästi, Irmgard. Härrad hooitsesid



Kümnenda laulupeo üldvaade.

Algus oli väga rahuldav. Aga vabandage, mu härrad, pean kutsuma nüüd oma pruudi..."

minu eest väga armastusvääriliselt. Kõik on parimas korras."

Tuli.

P. Grünfeldt.

See vana tuli, mis kord noorena
mu rinnakambri sügavuses süttis
ja eluaeg mind alafasa küttis,
seal eas vanaski veel hõõgub ta,
kui väga mind ka eluvasar müttis.

Tal põhi oli hea, sest vanemad,
kes selle tule minu rinnas läitsid,
suurtegedega mulle suuna näitsid,

mis pidi saama minu suunaks ka,
ja nii nad oma ülesande fäitsid,

Seesama tuli jäägu hõõguma
ka laste rinda meie tööst ja päevast,
et selgemalt kord näeksid nad faevast
veel säravat siin üle meie maa,
mis haljuh armsalt vanemate vaevast.

Julgus eluks.

Saksa kirjanik Luise Vestkirch.

2

Aga Angela pani käed trotslikult vahe-
lite: „Ei taha — ei taha!“

„Ja mispärast sa ei taha, põikpea?“

Angela ei osanud midagi vastata. Ta hak-
kas nuuksuma.

„Ei taha, et ta tuleb! Ei taha! Vanaisa,
armas, sina! Mine, kingi talle, mis tahad,
kui palju tahad, kõik minu päranduseosa,
mina ei ole kade! Aga et ta siia tuleb,
neljandaks meie tallu — ei! See mõte ta-
pab minu! Seda ma ei või, ei taha!“

Ta tormas minema, ennast mitte enam
hoida suutes. Pead raputades vaatas Villinger
talle järele.

„See mul veel puudus.“ Aga ta jäi oma
tahte juure. „Naised ja lapsed rääkigu siis,
kui asi valmis on.“

Õhtusöök möödus vaikselt. Andres mä-
lestas endiseid aegu. Mahalöödud silmil ist-
tus Angela, segas lusikaga oma haput piima,
kuid ei söönud ega rääkinud ka. Vaevalt-
kuuldavalt luges ta õhtupalve.

Kui toolid eemale lükati ja Villinger su-
lasega kõrvale astus, et mehele järgmise
päeva töödeks juhatusi anda, astus Andres
pahase neiu juure, pani oma käe ta õlgade
ümber ja vaatas talle lahkesti silma.

„Miks sa siis nii pahane oled, sina! Kas
sul häbi ei ole sellele vaesele pelgupaika
keelata?“

„Häbi? Miks just minul?“ trotsis neiu.
„Olin mina see või sina, kes mingisugust
muudatus ei sallinud? See muudatus näib
sulle aga hästi meeldivat!“

„See polegi muudatus. Üks vaikne, kurb
naine, see Annemarie, kes ei vaja palju
ruumi. Kui sa teda näed, läheb sinugi
süda soojaks ja sa oled tema vastu hea,
minu väike Angela, hea, nagu sa seda oled
olnud alati ja kõikide vastu, — tänini.“

Neiu silmitses teda suuril, kuumil silmil,
haruldase pinevusega, peagu vihaga:

„Arvad?“

„Ja vaata,“ jätkas Andres, „pärast on
kõik nagu ennegi. Mina ei abiellu, sina ka
mitte. Isal ja Annemariel on oma osa olnud
ja nad ei nõua rohkem. Siis saab meist
rahulolev, vaikne perekond Villingeri ta-
lus.“

Angela silmitses teda ikka veel oma
suurte, mustade silmadega.

„Miks ei abiellunud sa tookord Anne-
mariega?“ puristas ta kokkusurutud ham-

maste vahelt. Siis kiskus ta enda Andrese
käte vahelt lahti, kes seda küsimust kuul-
des võpatus, ja tormas toast välja.

Vana Kristine, kes kõõki tuli nõusid pe-
sema, leidis ta pliidi eest istumast ja nut-
mast. Aga tema tulekul tõstis Angela pea
üles.

„Mis sina kõigest sellest arvad?“

„Niisama, niisama.“

„Rõõmustad sa selle seltsi üle?“

„Siin pole midagi rõõmustada ega nutta.
Mis peab olema, peab olema.“

„Mine, ütle, kui kaua oled sa juba siin,
Kristel?“

„Noh, umbes aastat viisteistkümmend!“

„Siis ei saa sa mind aidata.“

„Milles?“

Tüdruk tõusis; talle oli tulnud äkki min-
gisugune mõte, mõte inimesele, kes alati
teadis nõu anda temale ja teistele, ka seal,
kus kirikuõpetaja ja kooliõpetaja nõu enam
ei aidanud.

„Lähen õmbleja Katriini juure selga pas-
sina, kui ehk vanaisa minu järele küsib.“

Ta läks õue. Jõurikkalt pumpas ta vett
ja hoidis oma näo veekiire all, silitas peoga
üle juuste ja jooksis tagaväravast välja.
Künkline tee, mida kutsuti õonesteeks, võt-
tis ta vastu. Pikkamisi jalutas ta läbi maan-
tee tolmu kahel pool teed seisvate väikeste
majakeste vahelt läbi, ka õmbleja majast
mööda. Igal pool õitsesid punased pelar-
gooniad akendel. Siis tuli sepikoda, siis
veel üks maja, mis seisis teiste reast pisut
kaugemal ja oli kõige pisem külas, kuid
mil olid samuti lilled aknal ja parditiik
õues nagu teistel majadel, kuid seda maja
ümbritses mugavuse, elurõõmu ja omapära-
suse õhkkond nagu haldja-majakest mui-
nasjutus.

Sügavalt hinge tõmmates peatus Angela.
Ta nagu kartis seda, mida ta tahtis teha.
Tema meelest näis see salajase sissemur-
runa inimeste saladusesse, mis talle seni
oli näitunud auvääriliseks. Aga võitmatu
tung ajas teda edasi.

Ükse kõrval pingil, suure puu varjus,
mille laiade okste all majakene seisis nagu
suur seen, istus Fiedleri-Liis kahvatu kirja-
kandja kõrval.

„Tere õhtust,“ teretas tüdruk.

Viibimata nihutas Liis talle platsi.

„Tule siia, Anshelikene, istu. Mis on?“

Kas saadab sind vanaisa? Pean tulema midagi toimetama?"

"Seda mitte. Tulen ise oma asjus."

Kinjakandja kõhatas ja tõusis, kuivetu mees, kes väsinud igapäevasest pikast kõmpimisest.

"Kas tahate juba minna, Blankhof? Tõsi küll, teil on pikk tee. Aga väikese napsu teete ometi veel. Toas nurgakapis, teate juba isegi."

"Jumal tasugu, Fiedler," ja läks väsinud sammul majja.

"Tragi hing," noogutas Fiedleri-eit temale järele vaadates. "Pole tal naist ega last, kes talle head teeksid, ja raske on ta leib. Minu käest saab ta alati tassi piima või kohvi, kui külla tuleb. Ta väärib seda."

"Goth Fiedler," algas Angela kärsitult, "pean sinult midagi küsima. Sina tead ju kõik, mis me külas viimase viiekümne aasta jooksul on sündinud, paremini kui kirikuraamat."

"See võib küll olla, "naeris Fiedleri-Liis. "Mis sa siis tahaksid teada, laps?"

"Eks ole, minu onu Andres oli kord Annmarie Losingeriga kihlatud."

"Seda küll, muidugi!"

"Aga miks nad siis ei abiellunud?"

"Sellepärast, et teie Andres abiellumisest keeldus."

"Kas Annmarie ehk murdis talle truuduse?"

"Hoidku. Tema oli kõrvuni armunud."

"Või ei armastanud ta Annmariet?"

"Seda ka mitte. Ta oli väga kurb, kui Annmarie enesele selle va'ooliku, Losingeri, meheks võttis."

"Ja ta laskis seda sellegipärast sündida?"

"Jah, vaata, ta kartis."

"Kartis!? — Minu onu Andres?"

"Ma ei tea, kuidas seda seletada. Siin, vaata minu kätt." Ta näitas oma peopesa.

"Siin pole muud kui rakud ja sarvnahk ja kortsud, eks? Kõigest, millest olen pidanud elus kinni haarama. Ja viimaks võtad sama käega kinni noaterast, haarad keeva vett, tuld, isegi kuradi võtad pihku ja naerad ise ning ei tee asjagi. Aga kui sina oled oma kätt eluaeg kandnud ümbrikus, noh, siis kardad hiljem vähematki okast ja teed endale isegi rohukõrre küljes viga. Südamega on asi samuti. Leidub inimesi, kes seda kannavad ümbrikus, kui seda nii ütleda. Ja nende liiki kuulub ka Villingeri Andres."

"Mis sa mõtled kartusega? Andres igitahes ei kardada."

"Kui see sulle armsam on kuulda, siis

ütleme, temal on liig pehme süda, tead, süda ümbrikus."

Angela raputas pead.

"Mine, sa pilkad mind. Et temal liig pehme süda on, sellepärast on ta Annmariest loobunud, oma kallima Losingerile, sellele kaabakale, jätnud? Mina sellest aru ei saa."

"Usun küll. Priske, noor veri ei saa aru, kuidas keegi võib karta, — isegi õnne. See pole ka algusest saadik olnud Andrese viis. See tuli aja jooksul, pikkamisi. Sinu õnnis ema võttis ta kuraasi enesega ühes hauda."

"Minu ema? Kuule, jutusta minule temast. Kodus ei taha mulle temast keegi midagi jutustada ja — ja ma ei julge enam küsida. Milline ta oli — see minu ema?"

"Eluvärske neiu suurte mustade silmadega. Ja naerda oskas ta, mis kajas alla pooleni külategi; tead nii, nagu oleksid pääsukesed siristanud; selle juures ei võinud mõelda muule kui päikesepaistele ja punastele roosidele. Igauks armastas teda. Noh, ja Andres, tema oleks, usun, oma ainsa õe eest läinud tulestki läbi."

"Oli ta ilus?" küsis Angela ruttu.

"Tal oli nägu nagu — noh, pea, kui sa vaatad peeglist, siis on sul tema nägu ees. Aga tema naeru — seda sul ei ole. Oiget naeru, seda nüüd Villingerite juures enam ei tunta, sestsaadik kui sina maailmas viibid."

"Sestsaadik kui mina —?"

"Jah."

"Jutusta edasi, Goth."

"Kui sinu ema sai vanemaks, kohtas ta Trümmeri Prantsu. Ja nad armastasid üksteist nii, kuidas seda muidu saab raamatust kuulda. Sinu isa oli toredaim ja ilusaim poiss ümbruses. Muidu tal just palju ei olnud piimasse poetada ja isa vaatas temale viltu. Aga Andres rääkis isaga õe eest. Ja siis tahtis Trümmer talusse abielluda, kuna see Andresele meeldis. Ja Villingerite juures oli taevast maa peal — nii kaua kui see kestis."

"Ma ei mäleta enam vähematki oma ema armsast näost! Kas võid seda uskuda? Otsenut tahaks selle kurbuse pärast."

"Kuidas võiksidki midagi mäletada, rumal laps! Sinu ema suri ju sind sünnitades."

Angela tõusis järsku; värin läbistas ta:

"Mind sünnitades? Mind sünnitades?"

"Miks mitte?" noomis Fiedleri-eit. "Sest et Jumal teda kutsus. Sellepärast, et Jumal oma tarkuses leidis, et ta juba küllalt

tunda on saanud maailma rõõmu ja häda ja nüüd sobis talle taeva jaoks.“

„Jutusta edasi, jutusta mulle kõik, Goth.“

Angela puges jälle eide kõrvale pingile ohetavail põsil.

„See oli küll raske võitlus. Ta ei tahtnud kuidagi lahkuda oma armsatest, palus ja klanis järeljätmatult: Aidake mind ometi! Ma ei taha surra! Veel mitte! — Nii noorelt mitte! Veel paar aastat, aastagi! Üks kuugi veel! — Ja Andres, tema oli sel puhul kaitseväes ja kodus parajasti puhkusel, jooksis vahetpidamatult toas edasi ja tagasi, edasi ja tagasi, haaras ta mehe õlgadest kinni, kes vähematki nõu ei teadnud, ja kisendas talle kõrvu: „Mis sa ütled! Mis sa ütled? Kas ta sullegi ei olnud armas? Kas sa ei oleks heameelega surnud, et temalt mõnda valu ära pöörda? Ja nüüd vaadata seda valu, seda häda! Ja ei mingit pääsu, mingit abi! Mitte raasugi abi — ei Jumalalt ega inimestelt!“

Ja kui lõpp saabus, siis ei lausunud ta enam sõnagi, istus vaikselt nurgas ja vahetis üksisilmil nurka, nii et inimesed arvasid, et ta on mõistuse kaotanud. Matusteks laskis Villinger oma nõutuses Bekenamist tulla Annmarie, et ta ainus poeg saaks teised mõtted, sest nad olid juba nii hästi kui kihlatud. Aga mis teeb Andres, kui Annmariet näeb? Tõmbab sõrmuse sõrmest — selles oli punane kivi, nii siis mitte kihlasõrmus, mõistad, ainult selline, mis ütleb: Sa oled mulle armas ja ma mõtlen sinule, nagu seda rikkad enestele võivad lubada — tõmbab selle siis sõrmest, annab ta Annmariele ja ütleb: „Meie vahel peab olema kõik lõpetatud, Annmarie armas! Mina ei mõtle enam pulmadele!“

Annmarie on kui välgust rabatud, võid arvata, hakkas nutma ja nuuksuma. Ka Villinger räägib Andresega.“

„Ei, ei, ei, ei.“ ütleb Andres. „Kui mulle seda juhtuks, mis juhtus Prantaule, ma kihutaksin endale kuuli pähe. Jätke minu rahule!“

Ütleb ja paneb enda oma kambrisse luku taha. Seal kuulsin teda nutvat kogu päeva ja poole ööd pealegi. Enne koitu läks ta siis kaitsevække tagasi. Mina olin tookord oma esimesest mehest lesk ja aitasin Villingeri juures tööl, saad aru? Nägin sellepärast kõike seda häda ja viltsust ise oma silmadega.“

„Ja minu isa, Goth?“

„Igaüks kannab oma valu ja risti omal viisil. Sinu isa hakkas elama meeletut elu ja ei kestnud kaua, kui nad ta süngitasid

Johanna kõrvale. Arst andis ta haigusele suurepärase ladinakeelse nime. Mina aga usun, et see oli murtud süda, mis ta hauda viis.“

Angela vahtis tarretult pikkamisi allalaskuvasse öösse.

„Kas tead juba?“ ütles ta tasa. „Annmarie tuleb jällegi meile.“

„Teile — Villingeri juure? Mis sa räägid? Millal siis?“

„Niipea kui ta oma mehe on maha matnud. — Kas oled teda ehk hiljuti näinud?“

„Ja muidugi — õiglase süda! Ja praegugi veel ilus naine —“

„Jumal! Siis ehk võiks veel tulla, et —“ Angela pidi kaks korda algama, „et Andres oma töotuse unustab ja — ja teeb, mis ta kord jättis tegemata!“

„Muidugi, muidugi! Kui nad üksteist nüüd veel leiaksid, oleks see jumala arm!“

Angela tõusis järsku. Ta silmad pildusid sädemeid ja rind ägas.

„Kas usud seda tõesti?“

„Miks mitte? Sinu vanaisale sobiks see, sest tema näeks vanas eas veel meelsalt, et ta maja kubiseks lapselastest.“

„Head ööd, Goth!“

Tänuta lippas Angela minema, videvikus vaibuvat külataed mööda alla. Ta hingas raskesti, ta rind oli tulvil lõhkemiseni, ta silmade ees tantsisklesid tulised rõngad. Veel iial polnud ta sarnast asja tundnud. Midagi tegi talle valu, ja ta ei teadnud, mis see oli. Ta vihkas kõiki inimesi, Goth Fiedleri, vanaisa, Andrest; kõige enam vihkas ta aga Annmariet. Ja mõtles, milline õnnetus see ometi on, kui vaeslaps nagu tema peab sugulaste juures elama. Pisarad seisid tal silmis haledusest iseenese vastu. Ja kirglikus vihas septses ta plaane, kuidas putku panna majast, kus teda ainult salliti, eemale tallutulevast lehest, kes ei leinanud, eemale valelikust, kes oma iha endise armsama järele peitis viisaka kaastunde varju. Kui ta endale otsiks koha nagu Kristine, ainult siit ära, linna, või veel kaugemale? Ta armastas tööd. Aga kas vanaisa lubas, et ta tütrelaps hakkas võõraid teenima! Villingerid olid kõrgid inimesed.

Kui ta lähemale külatänavale pööras, nägi ta poisisalka kõrtsiukse ees, mis homse kirmesi jaoks juba ehitud. Üks neist poisitest astus talle teel ette.

„No vaata, Angela! Suurepärase, et sind kord ka saab tänaval kohelda. Muidu oled ikka ainult Andresega koos.“

„Noh,“ ütles Angela ja pani käe puusa,

enesele seega andes lustiliku välimuse — sest mis oli vaja sel rumalal poisil teada, mis ta süda ütles? — „Kas märkad juba, Schalle Friedel, et hakkamõnutsema?“

Poiss näpistas ta käevart

„Kuidas tüdruk sirgub! Sul on õigus. Mistarvis oled sa noor ja rõõmus? Kas sulle maksab keegi selle eest, et põikpea juures kogu oma nooruse maha leinad?“

Angela peast sähvatas läbi uus mõte; ta silmad löid sädelema. Ka teenistust otsimata võib isamajast välja saada, kus üleliigne ollakse, ruttu ja lõplikult. Sel viisil koguni veel kergemini.

„Kes ütleb sulle, et ma seda tahan, Frie-

damlikult; Angela pigistas hambad kokku ja vastas selle pigistuse. Palavik voogas ta veres; ta kõrvades kumisesid kõledalt Fiedleri-Liisu sõnad: „kui nad üksteist nüüd veel leiaksid, oleks see Jumala arm.“ Jumala arm — olgu! Ainult mitte seal juures olla, ainult mitte näha, kui selline Jumala arm teostub!

Vahepeal oli Friedel oma käevart pannud ta õlgade ümber.

„See on tõsi, meie ei pruugi üksteist häbeneda. Mis on? Kas proovime kohe, kuidas tants käib?“

Hõisates kiskus ta neiuksese enesega kaasa. Väikesel, peagu ringikujulisel platsil Vil-



Aukülastused kümnendal üldlaulupeol.

Esireas: Läti Vabariigi president ja Eesti Riigivanem ühes abikaasadega.

del?“ vastas ta. „Mina ei ole enam rumal laps.“

Friedel Schall, pürjermeistri vend, jõukas peremees, kes juba ammu püüdnud ilusat ja rikat Angela Trümmerit, kuid asjata, märkas, et Villingeri juures midagi korrast ära oli, ja mõtles, et vaja on rauda taguda, kuni see palav on.

„Kui sa nii mõtled, Angela,“ ütles ta tasa ja silmitses neiut oma sinisilmadega tähendavalt, „kas ei taha sa siis homme olla minu tantsija?“

„Sinu tantsija? No muidugi, muidugi. Miks siis mitte? Pean ju uhke olema sellise tublile tantsitajale.“

Friedel võttis ta kae ja pigistas seda sti-

lingerit viinapuu väätidest kaunistatud maja ees keerutasid nad metsikus hoos. Ja Friedel imestas tüdruku vastupanu, sest: „Edasil“ ägas see, „edasi!“ niipea kui poiss tahtis tantsu katkestada. Äge kehalik liigutus oli Angelale nagu kergenduseks ta hingelises segaduses. Tantsida, tantsida, ei midagi kuulda ega mõelda! — tantsida kuni surnult maha kukuti.

— Angela! Angela!“

Ta tardus kivisambaks. Andres seisis lävel. Ja kuna ta käed tantsija küljest lahti kiskus, välgatasid ta silmad onule trotslikult vastu.

„Angela!“

„Noh, mis on?“

„Mine, Andres, ära ole kuri!“ naeris Friedel. „Tegime ainult pisut proovi homseks. Ja tõi, paremat tantsijat kui Anshel juba ei leidu, kes nii kaua vastu paneb!“ puhkles ta. „Seda võid otsida Head ööd, Anshel!“

„Tule tuppa,“ ütles Andres lühidalt.

Trotslikult kuulis Angela sõna. Esik oli pime. Toas põles laual tuli. Villinger ja Brigitte juba magasid.

Andres otsis sõnu. Äratatud minevik, mis talle viimastel tundidel tegemist andnud ja millest ta ei olnud arvanud lahti saavat, oli ta südamest nagu kustutatud, välja põletatud pildi ees, mis nüüd elusana ta silmade ette tungis: Angela Friedel Schalli käte vahel! Kas võis ta rõõmu tunda Angela armastusest, nagu ta oli rõõmu tundnud oma õe Johanna armastusest? — Siin oli talle nüüd vastus: Rõõmu moodi ei olnud see tunne mitte, mis ta rinna kokku pigistas, nii et oleks võinud karjuda.

„— Angela, mis on sinuga ja Schalliga?“

„Mis seal ikka on? Mina ei ole enam laps — ja tema kutsus mind kirmesile tantsima.“

„Nii? kirmesile. — Ja sina?“

„Võtsin kutse vastu.“

„Angela!“

Neiu vaikis. Andres silmitses teda kurvalt.

„Kas sa ei tea,“ küsis ta väga pehmelt, „et oleme kõik need aastad elanud koos, vanaisa, sina ja mina, meie kolm, meie kolm üksipäi? Kas sa seda enam ei tea?“

Angela pigistas hambad kokku.

„Kas ei tea, Angela?“

„See on maailmas ikka nii. Mina ei või ju eluotsani sinule su treimisetöö juures puid kätte kanda.“

„Oh ei!“ —

Andres pööras ja läks läbi toa akna juure. Neiu ei pidanud nägema pisaraid, mis ta silmi tõusid.

„Mis sa siis õieti tahad?“ jatkas neiu kärsitult. „Kui sa kaardimajast ühe lehe välja tõmbad, variseb kogu ehitus kokku. Mis võin mina seal parata!“

Andres pööras.

„Armastad sa Friedelit?“

„Ei tea. Aga kui see nii oleks?“

„Kui see nii oleks!“ Värin läbistas mehe keha ja kõri muutus tal kuivaks. „Tüdruk, ma palun sind, kui see nii oleks, — siis peaksid sellest üle saama. Mina ei salli seda. — Kas pean sinu juures veel kord seda nägema ja läbi elama, mis ma sinnema juures läbi elasin —? See oleks liig!“

„Minu ema,“ ütles Angela trotslikult pead kuklasse tõstes, „minu emal olid elus omad rõõmud ja valud, enne kui ta lahkus. Ja kes need läbi elab, sel on pärast üks kõik, kas talle lõpp tuleb kaheksateistkümnene või kahekümne aasta pärast.“

„Ära räägi nii. Tahad mulle haiget teha. Asendad igasse sõnasse oma okka.“

„Sul on õigus. Seda ma teen.“

„Aga mis pärast? Mis ma olen sulle teinud?“

Neiu istus laua äärelle, kõlgutas jalgu ja silmitses teda vaenulikult ja süngelt.

„Angela! Räägi, laps, mis ma olen sulle teinud, et sa mind enam ei usalda?“

Aga Angela ei vastanud. Kui armas oli Andres! Kui pehmelt ta rääkis! Ja nii valelik, nii valelik pilgus ja sõnas! Kuna ta temale näitas lahkust, mõtles ta, kuidas oma endisele kallimale majas kindlustada sooja kohta!

Andres tuli lähemale ja võttis tal käest kinni.

„Minu armas, väike Angela! Ingel, nagu su nimi ütleb, sa täna ei ole! Nüüd ütle mulle, mis on sinusse tikkunud? Räägi kõik tusk, kui sul see on, südame pealt välja. Meie oleme ju kahekesi alati olnud head sõbrad. Mõtles, kuidas sa lapsena oma kätega võtsid minu kaela ümbert kinni ja pihitised onu Andresele, mis sulle mõnikord tuska tegi, ja alati on onu Andres sulle nõu andnud. Kuule, laps, sa kuri laps! Räägi ometi! Ehk võib sind onu Andres nüüdki veel aidata.“

Kui Angela nägi ta armast nagu nii oma näo lähedal ja tundis ta unistav-sügavaid silmi nii õrnalt enesel, vallutas teda äkki selgusetu tunne, viha ja armastus ja mis ta nimi õieti oli. Ta haaras Andrese käest kinni ja vajus ta ette põlvili.

„Andres!“ Ta peagu kisendas seda oma hirmus. „Jumala armastuse juures, ära lase Annmariet meie tallu tulla!“

„Laps —“

„Ei, ei, ei! Ära lase! Jäägu kõik nii, kuidas see on! Kõik nii! Vähemagi muudatuseta! Oh nii ilus oli see, nii ilus, Andres! Ära hävita seda! Vaata, ma tahan olla virk ja töötada kui ei iial varem, nii et sa ei tunne talus Annmarie käte puudumist. Ja pärast, õhtul, aitan ma sind sinu asju treida, või sa mängid mulle midagi oma harmoonikul. Tõesti, ma ei tõsta jalgagi õueväravast välja, ei lähe kunagi tantsima, vaid töötan ainult sulle ja vanaisale, kuni mul on hallid juuksed peas. Andres! ära

lase teda tallu tulla! Ma ei salli seda, Andres!

„Angela, kuula mind!”

„Ütle jah, ja muud midagi! Ma palun sind, Andres!”

Andres hoidis teda käte vahel. Et neiu põlvilt üles tõsta, oli ta tema ümbertkinni võtnud, ja nüüd, mil ta tundis neiu südame ägedat põksumist, mässu ta pehme keha igas närvis, unustas ta tema lahtistamata, pidas ta teda kõvasti embuses, nägi ta põlevaid silmi, ta pooleldi avatud suud just enese ees, seda õilist lapsenägu, ja tänast noore naise nägu, mis omas kirglikus pingutuses paremini oskas rääkida kui osavusetu keel ja kogemusteta meel: kõige selle metsiku möllamise magusat põhjust. See laps, ta õe ilus pärandus, armastas teda! Hull armukadedus reetis selle; ja tema, see oli kõige üllatuslikum, temagi armastas teda.

Ta pea käis ringi. Õnnevoog näis teda pikkamisi ümbritsevat, teda mööda tõusvat kõrgemale, teda ära uputada tahtvat oma joovastavas võlus. Hiilgus tekkis ta silmadesse, ta huuled kummardusid neiu õhetavate, meelitavate, võrgutavate huulte poole — —

Siis, sama äkki kui õnn, tuli tagasilöök, mälestuse värin, viha magusa võrgutuse ülevõimu vastu, ta vana värin õnne eest, mis oma kaksikvenna, õnnetuse, oma käe kõrval vististi kaasa tirib. See tegi ta araks. Ainult kel midagi on, võib midagi kaotada. Iga soov on soomustamata koht, mida sa saatusele pakud, et ta sind sealt haavaks. —

Andres sirgus kangelt; ta hääl kõlas karedalt.

„Annmarie tuleb. Õnnetu eest ei pane meie Villingerid ust lukku.”

Metsiku karjatusega kiskus Angela enda lahti ja tormas uksest välja. Mehel, kes talle järele vaatas, lõgisesid hambad enese üle saadud võidu raskuse tagajärjel.

„See puudus veel,” pomises ta kibeda enesepilkega. „See puudus mul veel!” —

Majas ei valvanud enam keegi. Andres võttis lambikese laualt ja läks sellega pikkamisi üle õue mingisugusesse kuuri, milles seisis treipink; hõõvlid, puurid ja muud tööriistad rippusid seintel või lebasid põrandal. See oli tema tööruum, kus ta vabadel tundidel septses kõiksugu asju, pildiraame, jooginõusid, nurgariiuleid jne. See oli ka ruum, kus ta harilikult iseenesega ka aru pidas. Sest tema ei olnud kõrtsis-

käija ega kaardimängija, vaid oli lapsest saadik mõtisklev mees, osavate käte ja mõtetega, mis viimased mõnikord temas üksteise otsa komistasid, sest et neid oli palju ja nad olid pikaldased.

Ta asetas lambi lauale ja istus ise treipingile, käed süles, pea longus. Mis pidi sellest saama? Angela armastas teda, ja mis veel pahem: temagi armastas teda. Angela võis oma nooruses veel unustada; tema oli mees ja ei unustanud.

Pikkamisi, peaaegu salakavalalt, oli see teda vallutanud igapäevases usaldavas kokupuutumises. Ta ei olnud seda märganud ega aimanud tänini, hetkeni, mil ta väriseva neiukeha, mis armukadedusest oli lõhkenemas, oma vastu pigistas. Ja nüüd teadis ta seda, teadis igavesti. Selle järele polnud rahulik, usaldav kooselu enam mõeldav.

Hetke õnne oli talle valmistanud see leuitis, hetke kirjeldamatut, meelipimestavat õnne, nii et ta oli kartnud oma südame seisumajäämist. Nüüd oli ta tahtnud õnne tasuda loobumisega, mis kestis nädalaid, aastaid. Veel kord heideti ta südantlõhestavasse võitlusse, millest ta uskus, et ta selle oma õe surmavoodi juures oli igavesti läbi võidelnud, tookord, kui ta Annmariele ta sõrmuse tagasi andis kuivil sõnul ja siia vaiksesse ruumi ruttas, pea vastu laudseina surus ja nuttis ning oma huuled meeletult veriseks hammustas. Ettevaatlikult oli ta seitsaadik igast naisolendist eemale hoidnud. Angela polnud naine, vaid oli armastatud laps, keda ta nägi sirguvat ja kelle esimesi samme ta juhtis, laps! Sellepärast ei olnud ta tema vastu ettevaatlik, sellepärast oli ta võinud märkamatuult ta südamesse pugeda.

Mis nüüd? Mis nüüd?

Harilik tee? Kõige lähem? Armsam suruda rinnale ja õnnelikuks saada nagu teisedki?

Ta ei oleks pidanud olema Andres Villinger, kui see lihtsaim, loomulikuim tee oleks olnud temale sobiv. Õnnelik olla armastatud neiu omandades — kuidas ta seda ihkas! Aga hiljem? Kas ta ei olnud näinud, oma isa juures näinud, millist hinda nõuab saatuse nii kuhjapeaga täitunud õnne eest? Kui nüüd temagi armsam mõne lähikese õnneku järele muutus tardunuks ja külmaks kui murtud lill? Ei, mitte tumedalt tundev lill: valutundev inimene, surmale piinatud, pikkamisi, tundide kaupa, päevad ja ööd mittelõppevas valus!

(Järgneb).

Tõtt ja nalja.

Rõõmustame väga.

Vene kirjanik A. P. Tshehgov.

Noorpaar jalutas väikese maajaama peroonil edasi ja tagasi, Mees hoidi naise ümberlõõnasti kinni ja naine oli oma pea lasknud vajuda õrnalt mehe õla najale. Nad olid nii õnnelikud. Kuu vaatas pilvede tagant nendele kadestavalt; vististi pahandas teda ta oma rõõmutu, üksik olemus ja sihitu rännak üle orgude, mägede ja metsade. Õhk oli pehme ja võrtsikas, kuski kauguses laulis väike linnuke.

„Kui ilus siin kõik on, Sasha,“ sosistas noor proua nagu unenäos. „Minule paistab kõik siin unelmina. Kui kena ja kosutav on seal see metsatukk! Kas sina ka armastad kuulda, kuidas rongi lähenev mürin kaugele kõrvu kostab?“

„Jah, mu armas. Kui kuum on sinu käsi!“ Ta suudles seda. „Mis on meil siis õhtusõõgiks, Varja?“

„Külmad lihaleikid ja kana. Sinule lasksin ma linnast tuua veel sardiine ja juustu.“

Kuu kadus pilvede taha; ta ei suutnud sellist õndsust kauemini vaadata.

„Rong tuleb,“ ütles Varja. „Milline ilus nähe!“

Eemalt tuli nähtavale kolm punast täppi, mis kiiresti lähenesid. Punase mütsiga jaamaülem ilmus peroonile.

Roobaste vahel välkus siin ja seal mõni signaal-lamp.

„Ootame ära rongi saabumine, siis läheme koju,“ ütles Sasha. „Me elame üksiksega nii hästi ja rahulikult. Eks ole nii, lemmik?“

Must rong veeres vaksali ette. Tuhmilt valgustatud akende ette ilmusid unised näod, mütsid, ölad.

„Ahaa!“ kostis äkki ühest vagunist. „Vaata, Varja on oma mehega tulnud meile vastu. Varinka! Meie oleme siin!“

Kaks i'usat väikest tütarlast lendasid Varjale otse-teed kaela. Siis järgnes keskealine daam, sellele suur, kõhn habemik härra, kaks gümnaasiast pakkidega, nende taga kasvatajanna ja lõpuks veel — vanaema.

„Siin me oleme, armas sõber!“ hüüdis habemik mees ja raputas Sasha käft. „Eks ole tõsi, vaevalt suutsid meid oodata. Vostja, Volja, Fifa, lapsed, tulge siia, suudeldge onut. Jääme kolmeks-neljaks päevaks, kui ma teile ei ole tülik. Ärge meie pärast enestele tehke kulusid.“

Noorpaar, nähes kogu perekonda, oleks langenud peagu minestusse. Kuna onu suudles Varjat, nägi Sasha vaimus juba kogu kurba pilti, mis teda ootas: tema ja ta noor naine jätavad kõik kolm tuba, padjad, vaibad, kõik külalistele; külmad lihaleikid, juust, sardiinid on hetkel neelatud; poisid tallavad maha lillepeenrad, valavad välja tindi; kogu päev kisa ja kära ja müra; fädi räägib kõige aja oma kõhuhaigusest ja oma aadellikust päritolust. . .

Peagu vihkavalt vaatab ta oma noorele naisele ja sosistab talle:

„Need tulid ainult sinu pärast. . . Et neid font võtaks!“

„Ei, sinu pärast,“ vastas erutatud noor naine tusalself. „Need ei ole minu omad, vaid on sinu omak-sed!“

Ta pöördus külaliste poole ja ütles sunnitult naeratahes:

„Rõõmustame väga!“

Kuu roomas pilvede tagant välja ja naeratas juba. Vististi rõõmu tundes, et tal pole sugulasi. Sashagi ütles kõrvalepöörduval näol, et külalised ei näeks ta meeleheilikku näojumet, soojalt ja südamliselt:

„Rõõmustame väga! . . . Tõesti tore teie poolt, et olete kõik tulnud!“

Franz Liszt

paluti Viini keisrikotta kontserdile. Viini politseivalit-susele aga ei meeldinud see tol rahutul ajal, kuna Franz Liszt oli ju ungarlane.

Kontserdil mängis kunstnik isegi vihatud Rakoczi-marssi, mis oli ungarlaste vabadusemarss.

Kuulajad tarjusid ehmatuses, kuid keiser Franz Joseph palus marsi kordamist ja ütles Lisztile armas-tusväärself:

„Ma saan harva seda marssi kuulda!“

Häbematus.

Peremees: Juba jälle tulete büroosse nii hilja! Parem jääge juht a kohe koju!“

Teenija: „Heameelega. Aga mis on siis palgaga? Kas saadate selle mulle koju või pean igal esimesel sellele ise järele tulema?“

Kuulus laulja Leo Slezak

on tugev mees ja tugeva kehachitusega. Selline keha nõuab siis ka head tolmist.

Hiljuiti tuleb Slezak Tegernseesse, astub võõraste-maija ja nõuab gulashi (Ungari pipardatud lihatoit.)

Kui gulash taldrekuuga ta ees on, käsib ta kutsuda peremehe ja ülele temale:

„Teie, härra peremees! Ma olen oma elus näinud palju gulashi, aga nii vähe gulashi ei ole ma veel kunagi näinud!“

„Andke 10 sendi eest häid kompvikke, segatult?“
„Siin on kaks kompvikki, segage nad ise!“

Te nurisete . . .

Te nurisete vanematega, et nad ei olla kõike teinud nõnda, kuid teie arust peaks see olema, ja nii on arvustada teil siin mõnda, sest a e g a te ei võta arvesse.

Kuid ega teiegi ju nooreks jää!
Kui vananete, noorem põlv ka teile niisama ülele, mis ei ole hea . . .
Jah, täna on kõik teisiti kui eile.
Ja seda tuleb võtta arvesse.

Pärnus.

„Te reisite juba koju?“ küsib proua Simmul.

„Jah, pean,“ vastab proua Rimmel.

„Ja jah, halvad ajad, krooni langus,“ arwab proua Simmul.

„Ümberpöörduft, minu mees on mulle juba kaks korda ilma küsimata raha saanud.“

„Siis võiksite ju jääda.“

„Mõteldge omeli, ilma küsimata!“



Kuninga tän. 1



Moodsad kunstilised
portreed, grupid, suurendused.

Tehnised ja reklaam-võtted.

Fotoamatööride võtete asjatund-
lik väljatöötamine.



Mõõdukad hinnad.

Kirjuseep „MARMOR“

on lühikese ajaga saanud igas majas
esimese järgu tarbeaineks, sest

Kirjuseep Marmor — vahutab hästi.

Kirjuseepi Marmorit — kulub äärmiselt vähe.

Kirjuseep Marmor — on hea lõhnaga.

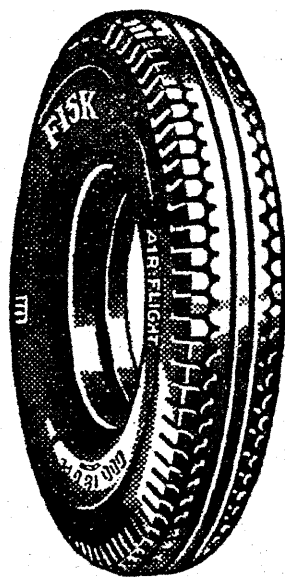
Kirjuseepi Marmoriga — pesu pestes jääb pesu värskeks, lõhnavaks ja valgeks.

Tähelepanu: Iga tükk kannab templit „MARMOR“. Ilma selle templita ei lase vabrik ühtki tükki müügile.

**Seebi- ja soodavabrik
PH. VAHTRIK ja J. MOOSTE,**

Tallinnas, Paldiski mnt. 46,
tel. 432-40.

Kui vajate uut kummi, — ostke



FISK

sest Fisk õhulsõidu (Air-Flight) kummi on vastupidav ja odav kasutamises.

Peaesindaja:

O.-ü. TILGA & Co.

Vene tän. 13, Tallinnas, tel. 437-18.

Ajakiri „ROMAAN“ ei vanane.

Ta on tunnustatud uus tüüp Eesti ajakirjade hulgas.

Iga number on põlise väärtusega.

Tema sisaldab alati terveni kaks järgnevat romaani, mis algusest lõpuni köidavad lugejat põnevusega, rikkalikku valikut sisukaid jutte tuntud kirjanikelt, ja hulk huvitavaid ajakohaseid pilte.

Seejuures on ta hind vastuvõetav igaühele;

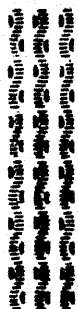
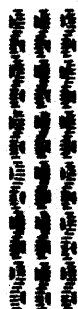
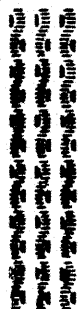
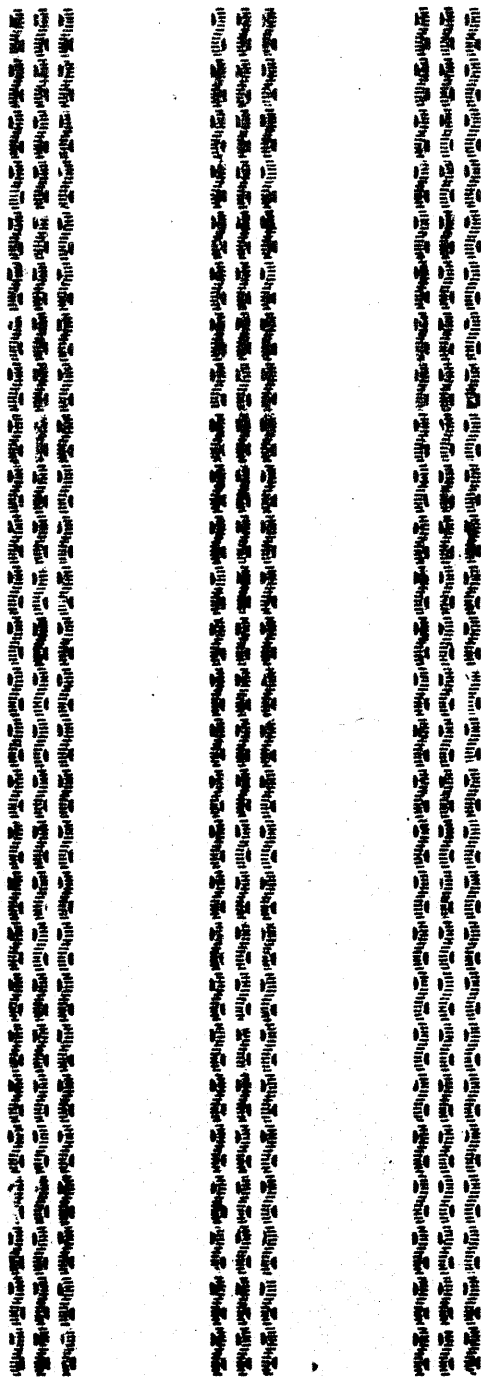
12 kuud (24 nr. nr.)	Kr. 6.—
9 „ (18 „ „)	„ 4.50
6 „ (12 „ „)	„ 3.25
3 „ (6 „ „)	„ 1.75
2 „ (4 „ „)	„ 1.25
1 „ (2 „ „)	„ —.70
Üksiknumber	„ —.35

Tellida võib „ROMAAN“i ilma igasuguse lisamaksuta igast vabariigi postkontorist.

Raamatukogud,

täiendage oma raamatukogu. Ei ole sisurikkamat, väärtuslikumat, odavamamat ja nägusamat raamatut, kui pildiajakiri „ROMAAN“.

Endiste aastakäikude hinnad avaldatud 3-dal kaaneküljel.



Talituse aadress: V 60
2

Tallinn, Vene tän. 13. Telefon 497-18.

Väljaandja:

Kirjastusosäühisus

„AREN“